AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

21 AĞUSTOS 1964 FİYATI 1 LİRA

VB
VAKIFLAR BANKASI
MESUT VE MEMNUN
ÇÜNKÜ
GELECEĞİNİ
KÜÇÜK TASARRUFLARA BÜYÜK İMKANLAR VEREN
VAKIFLAR BANKASINDA
GARANTİ ALTINA ALDI
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

Sayı: 531 Cilt: XXX. Yıl : 11

Sahibi
Mübin Toker

Başyazarı
Metin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberin Kısmı: Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil — Tiyatro : Lûtfi Ay — Sinema : Tarık Kakınç.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgarlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P K 582

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 Ura
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaası

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası

Ankara

Basıldığı tarih :
20.8.1964

Fiatı 1 Lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları,

Bu hafta başkentte konuşulan tek konu, gene Kıbrıstı. Geçen hafta bu mecmuada bütün tafsilatıyla okuduğunuz bombarduman olayının diplomatik faslı bu hafta devam etti. Dışişleri Bakanı Erkin, çeşitli temaslar yaptı ve bu temasları hakkında İnönüye evinde bilgi verdi. Kabine hemen her gün toplandı ve Kıbrıs Meselesini enine boyuna görüştü. İktidarın büyük ortağı CHP Meclisini topladı ve Dışişleri Bakanından Kıbrıs Meselesiyle ilgili bilgi aldı. Bütün bunlar göstermektedir ki bütün dünyada haldi bir hareket olarak gösterilen Jetlerimizin Kıbrıs semalarındaki zabıta uçuştan ve attıktan bombalar boşa gitmemiştir. Şimdi yapılacak olan, meseleyi serinkanlılıkla incelemek ve gereğini ifâ etmektir. Türk Hükümetinin ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin en samimi arzusu Kıbrıs işine çözüm yolunu sulh yoluyla bulmaktadır. Zaten bu hususu bizzat Başbakan İnönü bir çok vesile ile ifade etmiştir.

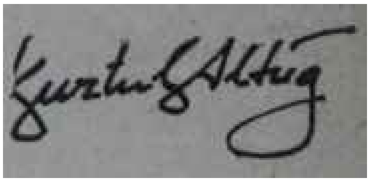
Bu hafta Başyazarımız Metin Toker "Haftanın İçinden"inde "Vaziyetimizi Bilelim" başlığı altında pek çok suale cesaretle cevap vermektedir. Metin Tokerin yazısının gerek içerde gerekse dışarda geniş akisler yapacağına eminiz.

AKİS'çiler bu hafta içinde de Kıbrıs ile ilgili temasların perde arkasını kovaladılar. KIBRIS OLAYLARI başlığı altında yayımladığımız yazıda Kıbrıs ile ilgili herşeyi bulacaksınız. AKİS muhabirleri bu arada memleketin sağlam kuvvetlerinin de nabzını yoklamışlardır Başarılı hareketin tatbikçileri Türk Silâhlı Kuvvetlerinin nabzı ne şekilde atmaktadır? Orduda-ki ruh haleti nedir? Bu suallerin cevaplarını da KIBRIS OLAYLARI'na ayrılan sayfalarda ve o sayfalan çevreleyen çerçeveli yazılarda bulacaksınız. Madalyonun öbür tarafında ise AP'nin serencamı vardır. Hizipleşmeler bakımından eski DP den pek farkı kalmayan ana muhalefet partisinde de bir tornistan olmuştur Partinin Genel Başkan Vekili Saadettin Bilgiç bir beyanatında Hükümeti enerjik hareketinden dolayı övmüş bir hafta bile geçmeden söylediklerinin tersini söylemiştir. Elbette Bilgiçin de bir bildiği vardır. İşte Bilgiçin bildiğini AKİS okuyucuları da AP başlıklı yazıyı okuduktan sonra öğrenecekler ve AP nin başının hangi tesirlerle tükürdüğünü yaladığını anlayacaklardır. Bu arada AP Genel Merkezindeki mütereddit havaya da dikkatinizi çekmek isteriz. Ana muhalefet partisi bir keşmekeş içindedir,

Jale Candan bu hafta Avrupada tatîl ve aile hayatını anlatmaktadır. DIŞ GEZİLER sayfalarımızın okuyucularımız tarafından ilgi ile izlendiğini memnuniyetle öğrenmekteyiz.

Jale Candan muntazam aralıklarla AKİS okuyucuları için gezi notlarını hazırlayacaktır

Saygılarımızla

günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

C.H.P. Meclisi toplantı halinde

Kurultay hazırlığı

C.H.P. __ Yaz aylarında Türk iç politikasının en önemli gelişmelerinden biri olması beklenen **CHP** Kurultayının tarihi kesinleşti. Bu haftanın başında Salı günü toplanan CHP Parti Meclisi 16-17 ve 18 Ekim günlerini Kurultay tarihi olarak kararlaştırdı. Toplantıya getirilen Merkez İdare Kurulu raporunda Kurultayın 21 Ekimde yapılması teklif ediliyordu. Parti Meclisi dört günlük bir değişiklikle bu isteği kabul etmiş bulunmaktadır, Halen işbaşında olan Parti Meclisi Kurultaydan önceki Son toplantısını 10 ve 11 Ekimde yapacaktır

Bu haftanın ortalarına rastlıyan Parti Meclisi Toplantısı, Kurultayın yaklaşmasından doğan psikolojik belirtilere sahne oldu. Genel Başkan İnönü işterinin çokluğu dolayısı ile çalışmalara katılmadı. Onun yerine. Prof. Tahsin Bekir Baltanın başkanlığında yapılan toplantıda, ilk gün, Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin Kıbrısla ilgili son gelişmeler hakkında geniş izahat verdi. Başbakan olmadığı için bu konuda pek tartışma açılmadı. Ama Kurultay mücadelesine hazırlandığı belli olan bir grup, izahat üzerine bazı tenkit oklarını yöneltmekten kendini

alamadı. Bir zamanlar Dışişleri Bakanı olmasından bahsedilen bir Parti Meclisi üyesinin ünlü ihtiyatına rağmen bu tenkitlere katılması parti içindeki havayı gösteren ilginç bir gelişmedir.

İlk gün ayrıca muhalefetten gelen olağanüstü Meclis toplantısı isteği de görüşme konusu oldu. Bu konuda herhangi bir karara varılmamakla beraber, Dışişleri Bakanı Erkinin, muhalefetin herhangi bir aydınlanma talebine karşı derhal ve bizzat gidip istenilen bilgiyi vermesi kararlaştırıldı.

Toplantıda ayrıca Kurultay öncesindeki, son çalışmalar hakkında bazı esaslar kabul edildi.

İdarecilik — Bundan bir süre önce Sümerbankın Ispartadaki dokuma fabrikasında cereyan eden bir olay memleketimizdeki idarecilik alayışını göstermesi bakımından son derece önemlidir.

Sümerbankın genç ve çiçeği burnunda Genel Müdürü Rahmi Tunçağıl, bir şeyler yapmak isteyen kırtasiyecilikle ve nemelâzımcılıkla mücadele etmeğe kararlı bir yönetici olmak istidadındadır. Teşkilâtını tanımak için son zamanlarda, geziler yapan Tunçağıl bu vesile ile İsparta Fabrikasına gittiğinde kapalı bir kapı ile karşılaştı! Bu mecazi mânada değil, gerçekten kapalı bir kapıydı. Fabrikaya ait bölümlerden birinin kapısı mühürlüydü ve "ilgililerden" hiç biri bunun sebebini bilmiyordu. Önce Müdür sonra Müdür Yardımıcısı Muhasebeci ve neticede odacılar bu hususta bilgisizlik beyan etmekten başka bir şey yapamadılar. Durum gittikçe esrarlı bir havaya bürünüyordu. Nihayet Genel Müdür:

"— Genel Müdürlük yetkime dayanarak «mir veriyorum. Bu kapıyı açın!" dedi. Kapı zorlanarak açıldığında, fabrika idarecileri az daha küçük dillerini yutacaklardı, İçeride, senelerdir şiddetle ihtiyaç hissedilen ve zaman zaman zorlukla dışarıdan temin edilebilen zaruri malzeme - hem de külliyetli miktarda - yığılmış bekliyordu. Neticede anlaşıldı ki, seneler önce eski Fabrika Müdürlerinden biri bir tahkikat vesilesi ile bu kapıyı mühürlettirmiş sonra da bu mesele nisyana terkedilmişti... Neyse ki o zaman bu kapıyı mühürleyenler içeride kalan dokuma malzemesini bol bol naftalinlemeyi akıl etmişler ve seneler. sonra da olsa bunların tekrar kullanılabilmesine imkân hazırlamışlardır. Ancak her yerde olduğu gibi bu fabrikada da idare mekanizması o derecede muhteşemdir kî, bu imkânın gerçekleştirilmesi polis filmlerini aratmıyan bîr macerayı ve bir Genel Müdürün yetkisini - kahramanca - kullanmasını icap ettirmiştir.

Köycülük_____Lebit Yurdoğlunun kaptanlığındaki Köy İşleri Bakanlığı tam kapasite île çalışmağa başlıyacağı günlere hazırlanmaktadır. Bakanlığın organlarım teşkil edecek dairelerin yeni teşkilâtlarına bağlanmaları ile ilgili kararnameler çıktıktan sonra bugünlerde Dairelerin eski merkezleri ile Köy İşleri Bakanlığı arasında gerekli protokollerin hazırlanması ve imzalanması faaliyetine girişilmiştir. Şimdiden, Köy Yolları Köy El Sanatları Toprak-İskan, Köy İçme Suları, Toprak-Su dairelerinin Köy Bakanlığına bağlanması ile ilgili protokoller imzalanmıştır. Lebit Yurdoğlu, Bakanlığının köyle ilgili çalışmalara şimdiden başladığını, Ağustos sonunda formalitelerin de tamamlanarak tam kapasite haline girileceğini belirtmektedir.

Fuar _ İzmir Enternasyonal Puan 33. defa kapılarını -tabii gene natamam olarak- ziyaretçilerine açtı..

Bu yılki fuarın başlıca özelliği, fuara katılan devletlerin adet bakımından bîr rekor teşkil etmesidir. Ama pavyonlarda sergilenen mamuller bakımından aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Geçen yılki 20 milyon dolarlık fuar kontenjanına karşılık bu yılki kontenjan - Fuara katılan devlet adedinin artmış olmasına rağmen- sadece 10 milyon dolar olarak tesbit edilmiş ve devletlerin istihsâl ettikleri mamulleri getirememeleri sebebiyle pavyonlar boş müzayede salonlarına dönmüştür.

Fuara katılan devletler vitrinlerini gösterişli panolarla süslemişler, sayılan zaten pek çok olmıyan mamullerini de kıymetli antika biblolar gibi geniş aralıklarla sıralamışlardır.

33. Enternasyonal İzmir Fuarının hemen göze çarpan bir diğer özelliği de Amerika ve Rusya gibi iki iddialı ülkenin girişikler rekabettir. Amerika bu yıl "Tarladan sofraya" adı altında tarım çalışmalarını teşhir etmekte ve bu alandaki en yeni gelişmeleri ziyaretçilere sunmaktadır. Rusya ise Amerikanın geçen yıl düzenlemiş olduğu pavyonu taklid ederek. "Rusya" konusunu işlemiştir.

Ancak rekabet sadece sergileme alanında kalmamakta ve başka sahalarda da görülmektedir. Nitekim haftanın başlarında Amerikan pavyonu yöneticileri bir basın toplantısı yaparak, tarım alanındaki çalışmaları izah etmişler ve bunu, hemen ertesi günü rusların düzenledikleri bir basın toplantısı takip etmiştir.

Fuar gene dolup taşmakta ama ziyaretçiler hiç de memnun ayrılmamaktadırlar. Bu fakir görünüşü ve rengârenk ışıklarıyla Kültür Park, Avrupadaki eğlence panavırlarının çok kötü bir kopyesi olarak kabul edilmektedir,

Radyo___TRT Kurumu kuruldu kurulacak, çalıştı çatışacak, işler düzeldi düzelecek diye beklenip dururken bütün ümitleri suya düşüren haberler gelmeğe başladı. En tatlısı da şu : TRT Kurumu Behçet Kemal Çağların teklifiyle batı tekniğine göre çalışan türk bestecilerine yani. Saygunlara, Erkinlere, Akseslere özel bir ilgi, göstermeğe karar vermiş Batı Müziği Yayın Şefliğinden ayrı olarak bir de "Çağdaş Türk Müziği Yayınları Şefliği" kurulmalına karar vermiş. Hem de bürosuyla diskorek memurlarıyla ve odacılarıyla Sayısı bir düzineyi bulmayan Türk Bestecileri için koskoca bîr şeflik. Sanat çevrelerinde TRT Yönetim Kurulunun bu karan yeterli bulunmamakta ve her bestecimiz için ayrı bir şeflik ihdası gerektiği ileri sürülmektedir!

Hangi fakire iş icad edildiğini yakında öğrenmek mümkün olacaktır.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11, 21 Ağustos 1964, Sayı: 531 Cilt: XXX

KIBRIS OLAYLARI

Olayların cereyan ettiği Kıbrıstan bir görünüş

Kaynayan kazan

Millet

Tek konu

Bu hafta Türkiyede, bütün gözler Kıbrısa çevrik olarak kalmıştır. Her konuşmada Adanın adı bütün kelimelerden fasla telaffuz olunmuştur ve herkes birbirine Kıbrısta ne olacağını sormuştur. Birbirinin üstüne eklenen hadiseler çeşitli tefsirlerin, tahminlerin dogmasına yol açmıştır. Vatandaşlara hâkim olan his, şimdi, endişeden ziyade üzüntüdür ve meselenin bir türlü bitmemesinden doğan sıkıntıdır. Yoksa, Kıbrıs Meselesinin ihtiyatsız adımlar veya hislere bağlı kararlarla Türkiyeyi felâkete sürükleyeceği hususunda artık bir merak- kalmamıştır. Aksine, ihtiyatlı ve makul, hem zemine, hem zamana uygun bir politikanın uygulanmakta olduğunda herkes sükûnetle düşündügünde ittifak ekmektedir.

Kıbrıs işinin bu hafta bir başka hususiyeti karışıklığı olmuştur. İki büyük dünya devletinin, Amerika ile Rusyanın takındıkları tavırlar çok kimseyi şaşırtmıştır. Bunun sebebi, aslında iki tarafın da mazbut ve müstakar bir tutumu benimsemiş olmamalarıdır, Türk milleti Rusyanın böyle davranmasını tabii görebilmektedir. Nihayet Moskovanın bizim ve barış içindek bölgemizin iyiliğini istemediği Türkiyede hiç kimsenin meçhulü değildir. Bu yüzden, bir yandan bizim uzak olmadığımız bir tezi savunurken Makariosa değil de bize çatan, diğer taraftan ramları kışkırtan Kremlin idarecileri hayrete sebep olmamaktadır. Ama Amerikanın bir türlü bir politikayı sonuna kadar götürmemesi, hâlâ "Adada herkesi memnun edecek bir hal çaresi'nin peşinde olduğunu söylemesi türkler için şaşırtıcıdır. Amerikanın. Yunanistana verdiği silâhların Kıbrısta rum çeteciler tarafından masum ve sivil türk halkına karşı kullanıldığını hiç görmeksizin ve buna karşı hiç tedbir almaksızın bizim elimizin gene tutulmaya çalışıldığını hissetmek her halde bu hafta Türkiyede Amerika lehinde hava yaratmamıştır.

Kıbrıs konusunun bu hale getirilmesinde Amerikanın bir türlü kendine gelemeyişi, rusların oyunlarını önleyememesi, itiraf etmeli ki büyük rollerden birini oynamıştır. Geçenlerde alman televizyonu için film çekmeye gelen bir ekibin şefinin bir türk dostuna söylediği söz çok ilgi çekicidir. Alman gazetecinin söylediği şudur:

"— Eğer Berlindeki Utanç Duvarının yükseltilmesine başlandığı sırada amerikanlar bunu yerle bir ediverseler di bugün Berlinin ortasında ne böyle bir duvar bulunurdu, ne de bu yüzden bir harp çıkardı. Ama amerikanlar üç hafta beklediler. Beklediler ve böyle oldu.."

Durum Kıbrıs konusunda da aynıdır ve Rusya oyunlarını mükemmelen oynarken ne yapacağım bilmeyen bir Amerikanın bir o yana, bir bu yana vurduğu yalpalar bir sergüzeştçinin eline düşmüş olan Kıbrıslı rumları da, Yunanistanlı ramları da tam anlaşmanın lüzumuna inandıklarında aksi istikametlere itmektedir.

Amerikanın iyi niyetinden Türkiyede aklıbaşında hiç kimse şüphe etmemektedir. Ama artık Amerika lütfen, tuttuğu yolun kendisini arzuladığı hedefin tam aksine götürdüğünü farketmelidir.

HAFTANIN İÇİNDEN

Vaziyetimizi Bilelim

Metin TOKER

Kıbrıs işi, Rusyanın açık vaziyet takınmasıyla nihayet bir berraklığa kavuşmuştur. Kremlin tarafından yayınlanan tebliğ ve bizzat Krutcef yoldaşın bir hasbıhaldeki sözleri, komünist blokun Kıbrıstan ve onun idarecisi Makariostan ne beklediğini Batıya, mutlaka anlatmış olmalıdır. Rus müdahalesinin, anlaşma yoluyla davaya bir çözüm şekli bulunması ümidinin arttığı, Atinada ve Lefkoşede daha, gerçekçi görüşlerin belirdiği sırada yapılmış olması her halde batı başkentlerinde gözden kaçmayacaktır.

Rusya, Kıbrısla ilgili olarak bir teminat vermiştir. Bu teminat şudur : "Kıbrıs dış istilâya uğrarsa Sovyetler Birliği kenarda durmayacaktır". Buna, Tas» Ajansı tarafından yapılan açıklamada şu nokta eklenmiştir: "Lefkoşanın talebine cevap olarak Sovyet Hükümeti, Kıbrıs Cumhuriyetinin toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını korumaya yardımcı olacağın» ve bu konuda derhal müzakerelerde başlamaya hazır olduğunu beyan eder". Ancak bildiri şöyle başlamaktadır: "Sovyetler Birliği. Kıbrıs meselesinin türk ve rum cemaatlerinin menfaatlerini ve Kıbrısın bağımsızlık ve hükümranlığım teminat altında tutacak barışçı bir hâl çaresi bulunması için gayret sarf etmeye devam edecektir"

Aklını tamamile kaçırmış görünen Makariosa Allahın lutfûymuş zehabını veren ve kendisini aşırılığın son hudutlarına iten bu görüşlerin, temelde türk görüşüyle fazla bir farkı bulunmadığının bilinmesi lâzımdır. Tıpkı Rusya gibi Türkiye de "Kıbrıs meselesine türk ve rum cemaatlerinin menfaatlerini ve Kibrisin bağımsızlık ve hükümranlığını teminat altında tutacak barışçı bir hal çaresi bulunması için" gayret sarfetmiştir ve gayret sarfetmektedir. Ruslar bildirili erinde "eğer olaylar aksi istikamette gelişirse" Sovyetler Birliğinin kenarda durmayacağım belirtmişlerdir. Olaylar aksi istikamette geliştiği içindir ki Türkiye kenarda durmamış ve kendisine milletlerarası andlaşmalarla verilmiş müdahale hakkını kullanmıştır Rusya böyle bir müdahale hakkına sahip olmadığını bilmektedir. Bu konuda derhal müzakerelere başlama teklifini Lefkoşaya yapması bundan dolayıdır. Hukuken müdahaleye hakkı bulunmayan Sovyetler Birliği "eğer olaylar aksi istikamette gelişirse" kenarda durmaz da, bu hakka sahip olan Türkiye mi "olaylar aksi istikamette geliştiğinde" kenarda durur? Krutçef gibi tecrübeli ve dirayetini ispat etmiş bir devlet adamının bu noktayı gözden uzak tuttuğu elbette ki düşünülemez

Hiç kimse, Krutcef dahil, Makariosun Adada takip ettiği politikanın "türk ve rum cemaatlerinin menfaatlerini ve Kibrisin bağımsızlık ve hükümranlığı"nı teminat allına alacak bir statünün sağlanması hedefini güttüğü iddiasını oraya atamaz. Makarios türk cemaatinin menfaatlerini hiçe sayarak Kıbrısın bağımsızlık ve hükümran lığnı kaldıracak tek taraflı Enosisîn peşindedir ve bu ne Lefkoşada ne Atinada inkâr olunmaktadır Bizim iki taraflı Enosis üzerindeki ısrarımız, bu tek taraflı Enosiw karşı tutumumuzdur Yoksa iki cemaatin menfaatlerini teminat altına alacak, yani federatif temayülde bağımsız ve hükümran, hatta tıpkı İsviçre gibi bloklar arasında tarafsız bir Kıbrısı Türkiye hiç bir zamam reddetmemiştir. Hatta aksine, daima arzulamıştır.

Bu bakımdan, eğer samimi ise Rusya, "aksi istikametteki gelişme" üzerine kenarda durmadığından dolayı Türkiyeye sadece şükran ifade etmelidir. Ama Rusyanın samimiyetine inanmak, aklı başında bir kimse için mümkün değildir.

Ne istiyor Rusya? İki ihtimal var. Birincisi, Akdenizin doğusunda, NATO'nun kendisine en yakın kanadında Küba gibi bir ada istiyor. Bir ada ki komünist sempatizanı olsun, gözleri Moskovaya çevrik bulunsun, Fidel tipi bir başka sakallının idaresinde bölgedeki sübyersiyon hareketlerini beslesin. Bunun Kremlin için pek tatlı bir arzu olduğunda şüphe yoktur. Ama Krutcef, şimdiye kadar bütün dünya olaylarındaki davranışıyla bu tip hayâller peşinde koşmayacak kadar gerçekçi olduğunu ispat etmiştir. Böyle bir yol tutacak Makarios Adada bir günde devrilir, bertaraf olunur, tam aksi yönde idare kurulur. İkinci ihtimal, zamanı ve dozu mükemmel tâyin edilmiş çıkışlarla Doğu Akdenizde karışıklığın, huzursuzluğun, müttefikler arasında düşmanlık hislerinin devamının sağlanmaşıdır. Rusya en ziyade bu hedefin peşinde görünmektedir ve kozlarım iyi kullandığından şüphe yoktur.

Ama Kremlinin başarısı, büyük nisbette, Beyaz Saraydaki kararsızlığın, çekingenliğin, tereddüdün neticesidir. Kıbrıs konusunda tam berraklık, ancak Rusyanın attığı adım karşısında gerekli adımın Batı tarafından atılmasıyla temin edilir. Rusyaya - Rusyanın bunu bildiğinde şüphe yoktur, ama asıl Makariosa - açıktan bildirilmelidir ki Türkiye, Kıbrıs konusunda milletlerarası andlaşmalarla sahip olduğu hakları kullandığından dolayı Sovyetler Binliğinin bir tecavüzüne maruz kalırsa NATO mekanizması derhal harekete geçecektir. Üçüncü Dünya Harbi laflanın bir kalemde kesip atmak bu suretle kaabildir. Türkiyenin, müttefiklerinden beklediği budur.

Türkiye vaziyetini söylemektedir : Adadaki türk cemaatin yok edilmesi teşebbüsüne seyirci kalmayacağız. Makariosun iktisadî ablukasını mutlaka kıracağız ve bunun için hangi yolun, hangi vasıtanın kullanılması gerekiyorsa onu kullanacağız. Buna, bütün Kıbrısın Türkiye tarafından abluka altına alınması dahildir. XX. Asrın ortasında yüzbin insanın, istemediği bir idareyi kabul etmesi için açlığa mahkûm edilmesini seyretmek hiç bir medenî millete yakışır hareket değildir. Türk milleti bunu yapmayacaktır Bundan defayı amerikan milleti bizim yanımızda yer almayacaksa, alnısın Biz amerikan milletini her tehlikede yanımızda görmek lüksüne zaten alışık değiliz. Bundan dolayı rus milleti karşımıza geçecekse, geçisin Bu da tarihimizde başımıza ilk defa gelmeyecektir.

"Türkiye, "Noel Facialan"ndan bu yana her şeyi. peşinen ve açık acık söylüyor. Makarios ve rumları kendileri yüzünden Üçüncü Dünya Harbinin çıkabileceği, bunu çıkarabilecek kadar yaman olduktan zehabından elbirliğiyle alıkonulmadıklan takdirde yeryüzünün böyle bir harbi istemeyen bütün barışçı milletleri üćbuçuk adamın elinde huzursuz kalmakta devam edeceklerdir

Mütareke

Biri yer, biri bakar

(Kapaktaki Komutanlar)

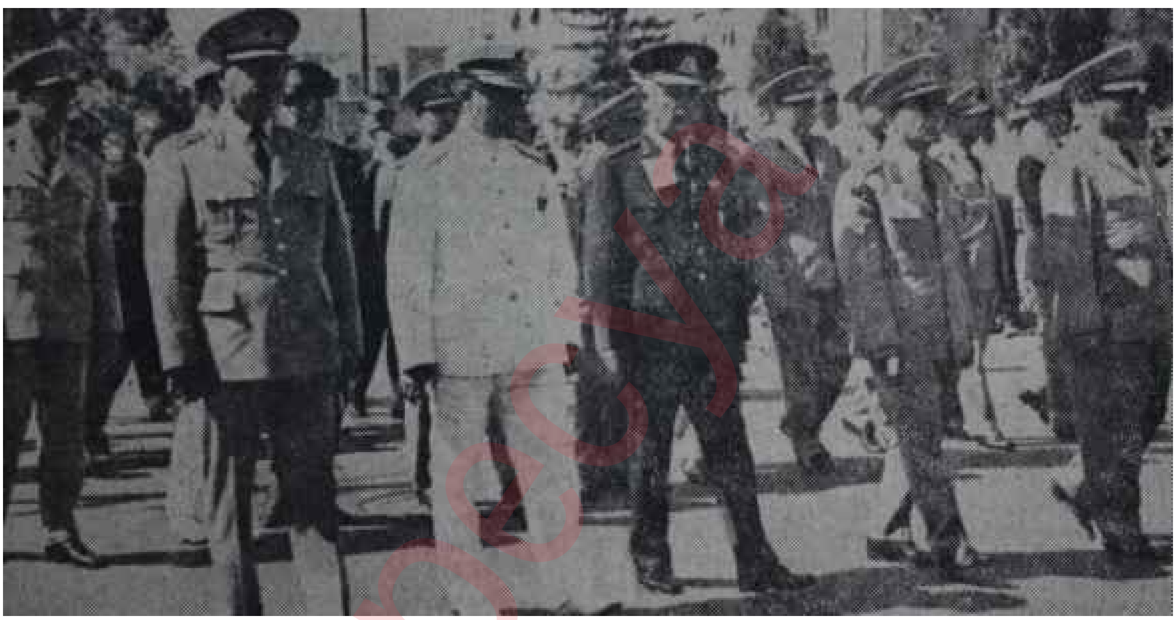
Bu haftanın ortasında, Kıbrıstan Ankaraya gelen ve iki gün. sırayla Makarios ve Rum Meclisi Başkanı Kleridis ile görüşmüş bulunan bir yabancı gazeteci - intibalarını şöyle hülasa etti :

"—Makarios ve Kıbrıslı rumlar tamamile çıldırmış haldeler. Kendileri yüzünden Üçüncü Dünya Harbinin çıkacağını kanaatindeler ve bunu çıkarmak için ellerinden geleni yapmaya kararlılar."

ve şimdi, bugüne kadar takip ettiği demagoji politikasının bedelini ödemekte olan yunan başbakanı Moskovanın aleti haline gelmiş olan Makariosla yarışa çıkmıştır ve gecikmiş bir çalım satmaktadır. Çalımın gecikmişi insanı sadece gülünç hale getirdiğinden ,bu haftanın başındaki bir hareketi de Papandreuyu sadece komikleştirmiştir. Haftanın başında Yunanistan NATO'ya başvurmuş ve bir takım kuvvetlerini NATO emrinden çekip kendi millî komutası altına aldığını bildirmiştir. Buna sebep olarak da Kıbrıs buhranı sırasında türklerin hava savunma birliklerini NATO'nun emrinden almış olduklarını göstermiştir. Ancak Papandreu bu teşebbüsü yaparhalde yunanlıların eline geçmiştir.

Papandreu, Krutçef Kıbrıs işindeki çıkışını yaptıktan sonra aslan kesilmiştir ve "Türkiye Kıbrısa bir müdahale daha yaparsa bunun Türkiye ile Yunanistan arasında harp mânasına geleceği" ni bildirmiştir. Bu hafta bir türk yetkilisi Papandreunun gecikmiş çalımı hakkında şunları söylemiştir:

"— Jetlerimiz Kıbrısı bombalarlarken Papandreu, Atina Büyük Elçiliğimize yalvar yakar oluyor ve İnönüye rica mesajları gönderiyor, eğer yunan umumî efkârı çok sıkıştırır da bir teşebbüs yaparsa bunun sadece Kıbrısa münhasır kalacağını bildiriyor, aman yalnış anlaşılmasın dileğinde bulunuyordu. Şimdi, Krutçefin mesajı üzerine tekrar kabadayılık hastalığına tutulmuş görünüyor. Ama, o dağlara da kar yağınca Yunanistan tekrar Türkiye ile başbaşa kalacaktır. Biz, Papandreunun o zaman hangi türküyü çalacağını merak ediyoruz!"

Türk Ordusunun Kumandanları bir arada

"Sağlam kuvvetler"

Gerçekten de olaylar bu kanaati yalanlamamaktadır. Türk jet uçaklannın bombardımanından sonra yerle bir olan rum maneviyatı Krutçefin tam samanında yaptığı çıkışla tekrar canlanmıştır. Bu hafta Kibrisin rum çevrelerinde hakim olan inanç şudur; Artık türkler bize hiç bir şey yapamazlar, zira ruslar bizi koruyorlar, onun için türkleri rahatça imha edebiliriz!

Ancak işin daha acıklı -ve ruslar bakımından başarılı- tarafı, Lefkoşadaki bu havaya Atmanın da uymasıdır. Lefkoşada "Kahrolsun hain Papandreu!" lanetine maruz kalan, Atinada ise her çevrenin tenkidini yiyenken Türkiye, NATO'nun Başkomutanı Orgeneral Lemnitzere, çektiği kuvvetleri NATO 'ya iade ettiğini bildirmekteydi. Üstelik Türkiye sadece hava savunma birliklerini buhran sırasında kendi emrine almışken Yunanistan, gecikmiş çalımında "kara, deniz ve hava kuvvetleri" nden bahsetmektedir, Yunanistan NATO emrindeki kuvvetlerinin karargâhım da İzmirden Selâniğe nakletmek kararım almıştır. Bu, bizi sadece sevindirmektedir, zira bağrımızdaki bir kısım yılanlar böylece bizden uzaklaşmaktadır. Zira, hatalı bir. kuruluş neticesi İzmirdeki bazı kilit noktalar, esas kuvvetleri biz verdiğimiz

Gerçekten de Türkiyede herkes, bilhassa Silâhlı Kuvvetler mensupları, şu satırların yazıldığı sırada "Aman, Yunanistanın ayranı bir kabarsa da, hesaplarımızı bir görüversek" diye ellerini oğuşturmaktadır ve Rusyanın çıkışı sadece bir "gösteri" olarak vasıflandırılmaktadır.

Zira, meselenin esasında Türkiye ile Rusyanın aynı şeyleri istedikleri

-türk ve rum cemaatlerinin menfaatlerini koruyan bağımsız ve hükümran bir Kıbrıs - hiç kimsenin gözünden kaçmamıştır.

Yol ağzındaki Atina

Yunanistanın bugünkü durumunun kısa bir panoraması çizilecek olursa, ihtiyar demagogun nasıl bir çıkmaz içinde bulunduğu kolayca görülebilir. Papandtreu muhalefette bulunduğu gün terden bu yana attığı fütursuz adımlamı kaçınılmaz sonucu ile karşı karşıya bulunmakta dır. Bir zamanlar kendisini iktidara getiren Enosis rüya sı, tahrik edilen milliyetçi duygular şimdi onun iktidar dan düşüşünü haklamaktadır. Yunan Başbakanı bunun farkındadır ve altından kaymakta olduğunu hissettiği sandalyesini koruyabilmek için gene her türlü tavizi ver mekten çekinmemektedir. Artık kendi ellerinden kurtulan ipler, aylardır körüklendiği kin halkalarına ta kılmış bulunmaktadır. Bu kin öylesine kuvvetlidir ki tesirleri yalnız Yeşil Adada, ya da Atinada değil, dün yanın her tarafında görülmektedir

Londrada Finsbury'de bir elbise fabrikasında çalışan türk ve rum ka dm işçiler birilrlerine girmişler ve bu makaslı kavgada bir türk ve bir rum kadın işçi ağır yaralanmışlardır. Yine Londrada bir Kıbrıslı -ruma ait seyahat acentasında çalışmakta olan bir türkün işine sebepsiz olarak son verilmiştir. Acentanın sahibi rum, son derece kabiliyetli ve çalışkan olduğunu kabul ettiği bu türkün işten çıkarılma sebebinin Kıbrıslı rumların baskısı olduğunu söylemiştir.

Londrada bir kahve işleten bir Kıbrıslı türk ise bundan böyle müşterilerine baklava satamıyacaktar, Çünki baklavanın ham maddesini bir rum firmadan temin etmektedir ve dükkanın türk müşterileri kendisine bu firmadan alış veriş yapmağa devam ettiği takdirde sonunun pek iyi olmıyacağını münasip bir dille anlatmışlardır.

Bunlar küçük olaylardır ama kitlelerin ne şekilde tahrik edildiklerini ve nereden alınıp nereye getirildiklerini, bundan sonra da bir arada yaşayamayacaklannı göstermek bakımından son derece önemlidir. Bunun tek mesulü ise aylardır kin vs nefret tohumlan saçarak bu atmosferi.. yaratmağa çalışan Yunan Başbakanı Papandreudur.

Papandreunun bizzat kendisinin yarattığı bu anormal şartlar, onu sürükliyerek bir yol kavşağının başına getirmiş , bulunmaktadır. İhtiyar demagog ya nihayet politikasının yanlış olduğunu kabul ederek istifa edecek, ya da kendisini, kargı koyulması son derece güç olan azgın bir sele bırakacaktır. Bu azgın sel yunan halkoyudur, son türk bombardımanı ile şerefine leke sürüldüğünü iddia eden, fakat türklerle harbetmek istemeyen, yunanistan böyle bir vaziyete getirdiğinden dolayı Papandreudan nefret eden ordudur, "Papandreu istifa et" manşetleri çeken yunan basınıdır, sokağa dökülen gençlik, Londradakl fabrikada çalışan rum kadına acenta sahibi rumdur..

Türkiyede dikkatle takip edilen husus, işte bu baskılar altında bulunan Yunan Başbakanının nasıl bir yol tutacağıdır.

Bekleyiş...

Türk Hükümetinin bugünkü po litikasına verilecek en iyi ad ,hiç şüphesiz "Bekle ve gör"dür. Son bom bardıman olayından sonra Güvenlik Konseyinin kararına uyularak ateş kes kabul edilmiş ve, gene de bu Konserin isteği üzerine keşif uçuşları da durdurularak gerek Konsey Başkanına ve NATO Genel Sekreterliğine, gerek Yunan Başbakanına Türkiyenin Kıbrıs meselesinin barışçı yollarla halledilmesi için her türlü müzakereye hazır olduğu bildirilmiştir. Bu arada" Amerika, İngiltere ve Rusya gibi meseleyle yakından ilgilenen büyük devletlere müdahalenin mahiyeti ve sebepleri anlatılmış, barışçı hal çaresinin bulunması konusunda yardımları istenmiştir. Artık işin bundan sonraki kısmının biraz da devletler ve kuruluşlar tarafından yürütülmesi gerekmektedir. Zira türk jetleri Kıbrıs semalarında göründüğü zaman bombardımanın durdurulmasını, meselenin barışçı yollarla halledilmesini isteyenler Güvenlik Konseyi NÂ-

Hükümet ve Ordu

Türkiyede Ordu, Hükümetin emrindedir,: Ama Hükümet, politikasını, memleketin sağlam, kuvvetlerinin temayülünü dikkat nazarına ala" rak tesbit eder. Bu, bugünkü Cumhuriyet Hükümetinin kudretindeki temeldir. Bundan dolayıdır ki bütün siyasi dalgalanmaların üstünde, İnönü Hükümetleri bu memleketin gördüğü en sağlam ve müstakar hükümetler olarak en önemli kararlan en kesin tarzda alabilmektedir.

Türkiyede Ordu ile Hükümet münasebetleri, son Kibns olayları dolayısıyla, bilhassa dış basında bahis konusu olmuştur. Herkesin bilmesi gereken husus şudur: Kıbrısa havadan yapılan müdahale Hükümetin emrettiği saatte başlamış ve Hükümetin emrettiği saatte durmuştur. Yeni bir müdahalenin gerekip gerekmediğini Hükümet kararlaştıracaktır; Bunun devamlılığı da *Hükümetin emirlerinin hudutları içinde kalacaktır. Ordu Türkiyede, Hükümetin kararlarının askeri planlayıcısı ve tatbikçisidir. Türk Ordusunun bu hususiyeti hiç değişimemiştir. İsmet Paşanın Hükümete başkanlık ettiği bir devirde ise değişmesi hatırdan, dahi geçirilecek şey değildir.*

Ancak, İsmet Paşanın da bir hususiyetini bilmek lazımdır. İsmet Paşa memleketin sağlam *kuvvetleri ve bilhassa Ordu nezdinde; engin bir prestije sahipse bu, onları yakından tanımasının, asker ocağından yetişmiş olmasının neticesidir. Türkiye Başbakanı memleketindeki bu kuvvetleri ancak itidal, basiret ve gerçekçilik ölçüsü dahilinde frenleyebilir. Yoksa İsmet Paşa, bir memleketin sağlam* kuvvetleri *bir ruh haletinin içindeyken ve bütün bir milletin hisleri aynı istikamette şahlanmisken bunlara karşı çıkmanın imkansızlığı - ve manasızlığını- bilecek kadar tecrübelidir. Şu anda Türkiyede Hükümet ve Ordu arasındaki münasebet karşılıklı saygı, güven ve inançtır. Bu itibarla, millî menfaatin ne olduğu tesbit edilirken olduğu gibi bunun gereği yapılırken de Hükümet ve Ordu hap eleledir ve elele kalmaktadır.*

Dost ve düşman bunun aksinin varit olamayacağını bilirse, Türhiyeye teşhis koymada hiç kimse yanılmaz.

TO gibi kuruluşlardır, Amerika, İngiltere, Rusyadır. Şimdi bunların önünde bu iyi niyetlerini göstermek için hasar bir fırsat vardır ve Türkiye kendilerinden bunu beklemektedir. Eğer bu devletler gerçekten iyi niyetli iseler Kıbrıslı romları türk bombalarından kurtarmak için gösterdikleri gayretleri, açlıktan susuzluktan kınlan, makineli tüfeklerin namluları altında her an ölümle karşı karşıya bulunan Kıbrıslı türklerden de esirgemememeleri gerekir

Johnson'dan mektuplar

Halbuki bu durum karşısında Amerika, gene "Johnson'dan Mektuplar" siyasetine başvurdu. Amerika Cumhurbaşkanının konuşurken iyi bir ilerlet adamı olduğunu, buna mukabil yazarken son derece kötü, anlayışsız ve beceriksiz bir politikacı haline geldiğini bu mektuplar bir kere daha ispat etti. Belki de bunun sebebi, "Johnson'un Mektupları" na Başkanın sadece imza atması ve bunların daha ziyade State Department'in türk ve yunan masasına bakan elenofil dilber şefi Mrs. Bracken'in ilham rüzgârına maruz kalmasıdır. Her halde, Ankaradaki Amerika Büyük Elçisi Raymond Hare tarafından adeta utanılarak Türkiye Hükümet Başkanına iletilen mektup bir müttefik olarak Amerikanın sadece bir sıfırdan ibaret olduğu hissini yeniden resmî çevrelere verdi. Zira geçen mektubunun altındaki imza yerine "Acaba, imza Makariosun mu?" diye bakanlar bu defa "Acaba, imza Krutçefin mi?" diye bakmaktan kendilerini alamadılar. Nitekim bir gün sonra Rusya bilinen vaziyetini takındığında ve Krutçef Kırgızistanda konuştuğunda Johnson"un İnönüye gönderdiği mesaj Berlinin ortasındakinin eşi bir Utanç Duvarı mahiyeti aldı. Krutçefin Makariosa verdiği teminat ile sevgili müttefikimiz Amerikanın bize NATO ve amerikan silahları konusunda yaptığı "uyarma" arasında bir kıyaslama yapanlar, ne kadar Batı taraftarı bulunurlarsa i bulunsunlar "İnsanın aptal dostu olmaktansa, akıllı düşmanı olması evlâdır" sözünü hatırlamadan edemediler.

Gerçi bu sırada Amerikanın Kıbrıstaki elçisi Belsher de Makariosa bir "Johnson Mektubu" vermekteydi ve bu mektup son derece sert bir ton taşımaktaydı ama haklı ile haksızı aynı sepete koymaya çalışmak elbette ki Amerikaya Türkiye de bir itibar getirmemekteydi. Johnson'un bilmediği, amerikan silâhlarından bir defa daha bahsedildiği takdirde Türkiyenin kolayca "Al kolunu, ver diyetimi be!" diyebileceğiydi ve türk umumî efkârının bu ruh hâleti içine girdiğiydi

Akılsız Başın Cezası

Kıbrıs meselesinin "CHP ve AP tarafından memleketin sosyal dâvalarını yüzüstü bırakmak maksadıyla istismar edilen bir mesele" olduğunu söylemek için akılsızlık kâfi midir? Pek kâfi olmasa gerek İddiada bir kötü niyet payının bulunduğu muhakkaktır. Zira Kıbrıs meselesi Türkîyenin arzusu hilâfına çıkmış, onun başına çıkarılmış bir mesele değil midir ki? Bunu, en akılsız kimse dahi kolaylıkla görebilir.

Halbuki bu, bizim "açın sol"un iddiasıdır ve Türkiye İşçi Partisi bu görüşü savunmakla övünmektedir.

Atatürkün dış politikasının terkedilerek 1947'den itibaren Türkiyede bir başka politikanın, milli menfaatlerin zararına ve bazı hususi men faatlerin lehine olarak siyasî partnerce birlikte yürütüldüğünü söylemek de sadece akılsızlıkla olmaz Neden 1947? Çünkü 1947, rusların Boğazlar ile Kars ve Ardahan üzerindeki taleplerini reddettikten sonra Amerikayla ittifak ettiğimiz senedir Truman Doktrininin başladığı sene.. Ne yapacaktık? Demek bizim "aşın sol"a kalsaydı rusların taleplerini kabul edecektik. türk anavatanından toprak verecektik ve türk boğazlarının kontrotuna boyun eğecekti Bu Atatürkün politikasının tam tersidir. Böyle bir teslimiyeti Atattirkün dış politikası diye reklâm edebilmek mutlaka kütü niyeti gerektirir.

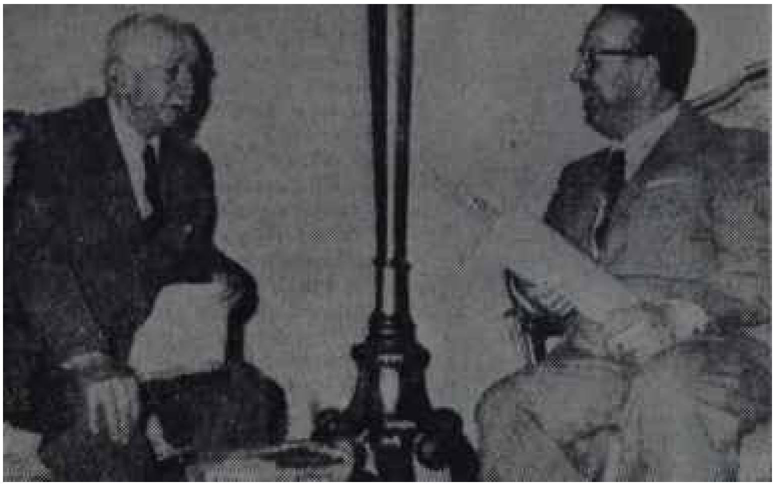
Memleketimizde dış politika ile ilgili meselelerin içyüzünün kıskançlıkla halk kütlelerinden gizlendiği" de sadece akılsızlıkla iddia olunamaz. Zira her hangi bir gazeteyi açınız, orada dış politikanın sereserpe tartışıldığı görülecektir. Dünya basınının türk basınından yaptığı bütün iktibaslar hep bu tartışmalarla ilgili yanlardır. Hele "Amerikanvari iki parti sistemi, bu partilerin yüzeysel meseleler dışında, iç ve dış politikada aynı görüşü savunmalarını gerektirir. Birlikte savunduktan dış politika Misak-ı Milliye aykırı olduğundan kamu oyuna açıklanmaz ve ana iktidar ile muhalefet partilerinin ortak bir sırrı olarak saklanır" demek biraz kötü niyetin de delili değildir. Bunu söyleyecek kadar insafsız bulunmak, mutlaka fazla kötü niyete ihtiyaç hissettirir.

"Amerikanın amacı Kıbrısta kendi hakimiyetini kurarak Orta Doğudaki son ingiliz deniz üssünü kaldırmak ve İngiltere yerine amerikan nüfuzunu bu bölgede kuvvetlendirmektir" sözü Amerîkaya karsı bir kızgınlık ifadesi delildir Zira bu sözde hiç bir gerçek payı yoktur Hadiseler hep göz önündedir ve Amerikaya kırılmak gerekiyorsa bunun bin sebebi vardır, fakat bir tanesi bile bu değildir Ne akılsızlık, ne milli hiddet bu iddianın altındadır Bu iddianın altında kötü niyet vardır.

"Gerçekte Türkiye ve Yunanistanın iktidar çevreleri Adanın bağımsızlığa kavuşmamasında A.B.D. ile. mutabıktırlar. Türkiye ve Yunanistan arasındaki tartışma sadece, Adanın hangi şekil altında İngilterenin nüfuz bölgesinden çıkıp Amerikanın nüfuz, bölgesine gireceği konusu üzerindedir" yolundaki bizim "aşın sol"un iddiası ile, bırakınız akılsızlığı, dangalaklığın en koyusu ile dahi izah olunamaz. Türkiye ile Yunanistan arasında, bir bu ihtilâf varmış!

Şimdi, "aşırı sol "un savunucularına sormak lâzımdır : Bu "aşın sol" bu memlekette, bu kafayla nasıl itibar sahibi olur? Söylediği "aşırı sol sözü" değildir. Söylediği "rus sözü" dür. Herkesi kör ve sağır yarine koyup Atatürkten, Misak-ı Milliden, milli menfaatlerden bahsetmese de, dese ki: "Biz, Rusyadan yana olalım ve onun görüşlerini savunalım. Amerikayla . münasebetlerimizi kesip Moskovanın politikasını benimseyelim" belki daha akıllıca bir davranışı benimsemiş olur. Türkiyenin Makariosu desteklemek suretiyle Kıbrısı bir Akdeniz Kübası haline getirmeye çalışmasını tavsiye etmek de. biraz değişik dahi olsa, nihayet bir dış politika görüşüdür.

Bari "aşırı sol" milletten bu samimiyeti esirgemeze!

İnönü evinde Erkin ile
Müdavele-i efkâr

Johnson'un teşebbüsü, hele Krutçef sesini yükseltince tam bir fiyasko haline geliverdi. Hatta Türkiyede bir endişe bile belirdi :

Acaba Krutçef Johnson'un mesajını Amerikadaki casusları vasıtasıyla el altondan haber alıp NATO'ya bir teşhis koyduktan sonra mı meşhur Sovyet Bildirisini yayınlatmıştı?.

Perhiz ve lahana turşusu

Türkiyede bir iyi niyetli teşebbüsler beklenirken ve bunun yerine Johnson'un mesajı gelmişken, haftanın sonlarında, Pazar günü Rusyanın ünlü Tass ajansı hiç umulmadık bir açıklamada bulundu. Açıklama Krutçefin Makariosa gönderdiği cevabı mesajla ilgiliydi ve Rusyanın, Kıbrısa yardım için müzakerelere başlamaya hazır olduğu bildiriliyordu.

Haber, başta Türkiye olmak üzere bütün dünya memleketlerinde ve özellikle NATO üyesi devletler üzerinde adeta bir soğuk duş tesiri yaptı. Daha bir kaç gün önce Türk Başbakanı İsmet İnönüye gönderdiği mesajda son derece yumuşak bir üslûp kullanan ve taraflara itidal tavsiye eden Krutçef - ten böylesine bir çıkış doğrusu hiç beklenmiyordu.. Ancak bildiri dikkatle okunduğunda ve kelimelere gerekli değer verildiğinde Ankaradaki tefsir. Atina ve Lefkaş'adakinden farklı oldu Mesajın özellikle finali hayli ilgi çekicidir. Bu kısımda aynen şöyle denilmektedir :

"Kıbrıs Hükümeti ve Cumhurbaşkanı Makariosun şahsi talebine cevaben: Eğer Kıbrıs Cumhuriyeti topraklan bir silâhlı yabancı istilasına uğrarsa. Sovyet Rusya bu silâhlı istilâya Kıbrıs Cumhuriyetini ve onun bağımsızlık ve egemenliğini korumak üzere yardım edeceğini, bu hususta hemen müzakerelere başlamağa hazır olduğunu beyan eder."

Burada dikkat edilmesi gereken husus. Krutçefin "silâhlı bir istilâ" dan bahsetmesi ve ancak bu takdirde Kıbrısa yardım edileceğini bildirmiş olmasıdır. Oysa Türkiyenin bundan önceki müdahalesi hiç bir şekilde bir

Kulağa Küpe

Ticaretin Keyiflisi

Bu Kıbrıs işinde en kârlı kimdir, bilir misiniz ? Mısırın Nasırı Adamın keyfi, bir gıcır, bir gıcır.

Bakınız neden : Makariosa, ne kadar eski silâhı varsa satıyor. Makarios bunlarla türklere karsı yığınak yapıyor. Bizim jetler bir gidiyor, bunları toz ediyor.

Şimdi Makarios ne yapacak? Nasırdan eski silâhları gene alacak, bunlarla türklere karşı gene yığınak yapacak, bizim jetler gene gidip bunları tos edecek. Ondan sonra, tekrar al baştan! Tevekkeli değil, nıüslüman Nasır hristiyan papasın sakalımı sıvazlayıp "Sen hiç korkma, arkanda ben varım" ***demiş.***

Adamınki ne siyaset, ne tioaret- Adam Con Ahmedin devr-i daim makinesini keşfetmiş de kimse farkında değil...

"istilâ teşebbüsü" olarak vasıflandırılamaz ve gerektiği takdirde bundan sonraki müdahaleleri de herhalde bir istilâ amacım gütmeyecektir. Ortada üç devletin, Türkiye, İngiltere ve Yunanistanın imzaları bulunan bir garanti Anlaşması mevcuttur. Türkiye, bunun kendisine tanıdığı hakka dayanarak, sınırlı bir zabıta müdahalesinde bulunmuştur. Krutçefin bu arada unuttuğu, ya da hatırlamak istemediği husus Kıbrısın bu garanti Anlaşmalarıyla vücut bulduğu, hukuki dayanağının bu anlaşmalar olduğudur. Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığı da ancak bu anlaşmalar çerçevesinde söz konusudur.

Ayrıca Krutçef "her türlü silahlı tecavüz" den değil de sadece "silâhlı bîr yabancı istilâ" dan bahsetmiştir. Bu sebeple akla Rusyanın da bu sihirli müdahale hakkını makûl karşıladığı gelebilir. Türkiyedeki dış politika çevrelerinde bu ifade şeklinin daha çok bir diplomatik kelime oyunu olduğu ileri sürülmekte ve böylece Rus Başbakanının kendisine zikzaklar çizebileceği boş bir saha ayırdığı söylenmektedir..

Körün istediği bir göz

Kıbrıs meselesi, Krutçefin NATO 'yut çökertmek için aradığı ideal fırsattır. Rusya bu fırsatı kaçırmayarak bütün ağırlığı ile meselenin içine girmiş bulunmaktadır. Böylece Krutçef bir yandan anlaşmanın güney-doğu kanadım felce uğratacağını, öte yandan da Akdenizin ortasında komünist bloka yeni bir üye kazandıracağını hesaplamaktadır.

Bu hesaplar ilk bakışta biraz ha* yal mahsulü olarak görünmekteyse de meselenin üzerine dikkatle eğilindiğî takdirde pek de yanlış olmadığı kolayca görülebilir. Zira Makarios gizliden gizliye de olsa Enosise karşı artık bir allerji duymakta ve bunca yıl Cumhurbaşkanlığı yaptıktan sonra basit bir eyalet valisi olmak kendisine pek cazip görünmemektedir. Makarios Enosisi ,asıl Yunanistanda gözü olduğundan, Atinada iktidar istediğinden desteklemiştir. Ama şimdi, bu hayaller bitmiştir. Bu bakımdan bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyetini amaç edinen Sovyet yardımına dört elle sarılmış, bu yardımı elde etmek için Kıbrıs Komünist Partisi. Genel Sekreteri Lefkoşe Milletvekili Ezekias Papayuannu'yu Moskovaya göndermiştir.

Bu konuda Makarios Kremlin ile tam bir mutabakat halindedir Rusya Enosis veya taksim gibi hal çarelerine tamamen karşıdır. Krutçef bağımsız bir Kıbrıs devletinden dem vurmakta ve çok iyi bilmektedir ki Makarios, Enosişçi Yunanistan ya da tak-

Makarios Türk Jetlerinin hücumundan sonra bir hastanede

Gördün mü karadayı...

sim tezini ileri süren Türkiyeye karşı bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyetini Rusyanın desteği olmaksızın gerçekleştiremiyecektir. Rusyanın bir diğer hesabı da komünist partisinin Kıbrıstaki kudretidir. Ada rumlarının yüzde 40 ını temsil eden bu parti sayesinde Kibritsin kolayca Komünist Bloka kayacağı düşünülmektedir. Son. olaylardan sonra rumlar arasında hissedilen Batıya kırgınlık da lehte faktörlerden birini teşkil etmektedir.

Takke düşünce

Krutçefin, Makariosa yardım vaadini taşıyan mesajı. 51 yasına basan papaz için çok güzel bir doğum günü hediyesi oldu. Bunu bir ikincisi, Yunan Başbakanı Papandreunun hediyesi takip etti. Rus yardımıyla Kibrisin elinden kaçmakta olduğunu görünce ihtiyar demagog Yunan Yüksek Savunma Konseyini toplantıya çağırarak kuvvetlerini NATO dan çekme kararını aldı. Yapılan açıklamada, karara gerekçe olarak "Kibrisin bağımsızlığını korumak ve devamlı türk tehdidine karşı koymak" gösterildi.

Papandreu inisiyatifin kendi dinden çıkarak Rusyaya kaydığını hissetmiş ve Kıbrıslı rumları en az Rusya kadar korumak azminde olduğunu göstermek için böyle bir karar almağa mecbur kalmıştır. Ayrıca Rusyanın des teğiyle yeniden sert politika güderek Yunanistanda da tekrar eski prestijini kazanmak istemektedir. Ancak Yunan Başbakanının bu arada bir türlü göremediği husus batı bloku ile olan bağlarının her geçen gün biraz daha gerginleştiği ve artık kopmak üzere olduğudur. Nitekim NATO Başkumandanı bu hususu kendisine sert bir şekilde hatırlatmış ve kararını yeniden gözden geçirmesini istemiştir. Halbuki Lemnitzer - Sunay görüşmesi bambaşka hava içinde cereyan etmiştir.

İki el bir baş için

Olayların bu şekilde son derece büyük bir hızla gelişmesi karşısında Türkiye, Hükümeti ve onun Başbakanı İsmet İnönünün benimseyeceği politika merakla beklenmektedir. Başbakan, Rusyanın, Makariosa göndermiş olduğu mesaj hakkında hiç bir yorum yapılmasını istememekte ve gelişmeler' dikkatle izlemektedir. Türkiyenin Kıbrısla ilgili faaliyetlerinin ağırlık merkezini şimdilik daha çok büyük devletler elçileriyie yapılan müzakereler teşkil etmektedir. Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin ateşkesten sonra kabul ettiği amerikan ve İngiliz Büyükelçilerinin "Durum nedir?" sorularına karşılık, Rusyanın, Makariosa son destek teklifine işaret ederek: "Enosisçi devletlerin temsilcileri olarak ben size sorayım: Bu yardım vaadinden sonra siz ne düşünüyorsunuz?" diyerek cevap vermiştir.

Her iki büyükelçi de söyliyecek pek birşeyleri olmadığını ifade ederek Hükümetleri ile temas kurmak *üzere* zaman istemişlerdir. Türkiyenin bugün en önemli meselesi, ne taksim, ne Enosis ve ne de Makariosa vaadedilen rus yardımıdır. Mesele Kıbrıs adasında iktisadi abluka altında açlıktan, susuzluktan kırılan türklerin durumudur. Bunun çaresi aranmaktadır.

Ordudaki sinirlilik

Bu hafta, Türk Silâhlı Kuvvetlerinde beliren sinirlilik de yüzbin türkün Kıbrısta, adeta kaderlerine terkedilmiş halde, iktisadî abluka altında bulunmaları neticesidir. Çok genç subay, derhal müdahale edilerek bu insaniyet dışı muameleye son verilmesinin taraftarı dır. Aslında Ordu. Makariosa havadan verilen dersi kâfi bulmamışır. Hattâ, bu güzel seferden güçlükle alıkonulmuştur. Şimdi, tekrar şımarmış bulunan Papazın ve Papandreunun, Krutcefin afaki laflarına güvenerek satmaya çalıştıkları çalım, hele bizim müttefiklerimizin anlayışsızlıkları bu sinirliliği daha da arttırmıştır. Zira Ordu, Makariosun bombardımanlar durur durmaz tekrar eski, uyuşmaz ve bu dala Makarios haline geleceğini söylemiş ve bir gün daha bombardımana devam edilmesi için adeta Hükümetten, daha doğrusu onun Başkanından yalvar yakar olmuştur. Ancak İnönü Makarios hakkında kendisinin de teşhisinin aynı bulunduğunu, fakat Türkiyenin dünya umumi efkârı ve kudretli devletler önünde Papaza, onun rumlarına bir defa daha şans tanımasının millî menfaatlerimize, barışa daha fayda, vereceğini belirtmek suretiyle komutanları ikna etmiştir. Şimdi komutanlar ve Ordu Papazın bu şansını yitirmiş olduğu kanaatindedirler ve Adadaki iktisadî abluka biraz daha devam ederse her türk gibi gerçekten çileden çıkacaklardır

Zira bir papazın yüzbin insanı açlığa mahkûm etmiş olması U'Thant efendinin yüreğini sızlatmasa da Türkiyenin sabrını taşırtmış bulunmaktadır. Türkiyede ise her medeni memlekette olduğu gibi hükümetlerin yapabilecekleri ve yapamayacakları şeyler vardır.

A. P.

Sahibinin sesi

Kalabalık salon ter kokuyordu. Delegelerin çoğu Çanakkalede yılın en sıcak gününün yaşandığında ittifak halindeydiler. Sinema salonundaki sıraların On kısımlarına yerleşmiş olan milletvekili ve Senatörler İ6e delegelere hoş görünmek endişesi ile ceketlerini çıkarmamışlar, fakat kravatlarını gevşetmişlerdi. Ege kongreleri yüzünden tepilen kilometrelerin biriktirdiği bezginlikle oflayıp pufluyor, ellerindeki faaliyet raporlarını yelpaze gibi kullanarak serinlemeye çalışıyorlardı. Arada, delegelerden biri "af" diye bağıracak oluyor, fakat etrafındaki mahdut bir kaç kişinin de isteksizce iltihakı ile başlıyan bu gösteri pek uzun sürmüyordu. Takvimler 16 Ağustos • Pazarı, saatler 11 1 göstermekteydi.

Başkanlık Divanında oturan şişman adam "Genel Başkan Vekili sayın' Saadettin Bilgiç" e söz vereceğini açıklayınca, dağılmış bulunan dikatler mik rofona ilerleyen kanlı canlı esmer ve kalın bıyıklı adamın üzerinde toplandı. Liderin, Kıbrıs konusunda ilginç şeyler şöyliyeceği kulaklarına akşamdan fısıldanmış olan delegeler, sıcağın verdiği uyuşukluğu alıvermişlerdi.

Mutad sevgi ve övgü cümlelerinden, sonra Bilgiç konuya şöyle girdi :

"— Kıbrıs olaylarının son safhası, yani Hava Kuvvetlerimizin rum askeri yığınaklarım bombalamaları üzerine Manisada şöyle demiştim . . . ."

Bilgiç Manisada yaptığı ve Hükümetin son davranışım tasvip ettiği, konuşmasını tekrarlarken, salonun sol tarafında kümelenmiş bazı Senatör ve Milletvekillerinin davranışları hiç de tasvipkâr bir anlam taşımıyordu. Kadri Erogan ve thsan Ataöv gibi tiplerden meydana gelen ve aralarındaki en mutena iskemleye de çiçeği burnunda Senatör Tekin Anburunu yerleştirmiş olan bu grup mensupları Bilgiç :

"— ...bu hareketi parti olarak tasvip ve desteklediğimizi beyan ederek sözlerime son veriyorum!" diye bir hafta önceki Manisa konuşmasının son . cümlesini okurken "olur mu böyle şey? gibilerden kafalarını sallıyorlardı.

Ancak Bilgiç, onların, altında gizli bir sevinç yatan kötümser heveslerini konuşmasının devamı ile kursaklarında bırakıverdi... Ana muhalefet partisinin lideri bütün yurtla herkesçe beğenilen bir hafta önceki açıklamasını hatırlattıktan sonra söze şöyle devam etti :

"— Aziz arkadaşlarım o günden bu güne kadar hadiseleri yakinen takip etmekteyiz. Başlangıçta ümit ettiğimiz ve her zaman tavsiye ettiğimiz enerjik davranış maalesef uzun sürmedi. Kıbrıslı soydaşlarımız için halâ rumlar katliam ve tedhiş hazırlıkları içersindedirler.

Hükümet makamlarının beyanları birbirini nakzeder vaziyettedir. Aç, susuz, ışıksız soydaşlarımız mahsur haldedir. Mansura bölgesinin düşmesinden sonra Kıbrısta Türklerin tutunmasına imkân yoktur...

Saadettin Bilgiç
Tornistan

Bu, Hükümetin de yalandan bildiği husustur. Bilinen bir gerçek karşısında, daha ciddi, daha enerjik bir davranışa ihtiyaç vardır. Türkiye için hayatî ehemmiyet taşıyan son siyasî gelişmeler karşısında T.B.M.M. nin fev kâlâde içtimaa davetle, bilgi verilmesinin lüzum ve zarureti üzerinde durmak isterim Hükümet bunu yapmazca, Ankaraya döndüğümde arkadaşlarımla meseleyi müzakere ederek, bu konuda muhalefet olarak bize düşeni yapacağız."

Monoton bir sesle yapılan bu açıklama salonu harekete getirmeğe kâfi gelmişti. Delegelerin çoğu Bilgici alkışlıyor, sol tarafta kümelenen hoşnutsuz grup ise sessizliğe bürünmüş görünüyordu. Genel Başkan Vekili nutkunu kesmedi, iktisadi konulara atladı. Bir başka kötümser tabloyu bu defa iktisadî figürler kollanarak yarattı: Memleket her geçen gün bir öncekine nazaran çok daha kötüye gitmekteydi. Karadenizde. fındık fiyatları için hükümet hâlâ bir açıklama yapmamıştı, tedavüldeki para çok artmıştı, buna rağmen piyasadaki durgunluk bir türlü önlenemiyordu. Bu sözler de büyük rağbet gördü. Alkışlar arasında mikrofondan ayrılan Bilgiç durumdan memnun, yerine döndü ve neticeyi beklemeye koyuldu. Biraz sonra yapılan seçimler Genel Başkan Vekiline taraftar olanların kazandıklarını gösterdi. Harekât başarıya ulaşmıştı»..

Tepkinin nedenleri

AP 'nin son aylarda nîsbeten temkinli bir yola girmesinde kaptan olarak büyük rolü olduğu kabul edilen Bilgiçi, bu ani ve sert tepkiye iten sebepler çok fazla esrarlı değildir. Türk uçakları Adadaki saldırgan palikaryaları bombaladığında Bilgiç Türk efkârını ölçecek kadar beklemiş, hu hareketin bütün memlekette coşkunlukla benimsendiğini görmüş ve aynı heyecana ana muhalefet partisi olarak katılmak zaruretini duymuştu. Bu kurnaz ve o derecede isabetli bir hareketti. Fakat, İnönü ve CHP düşmanlarından meydana gelmiş bir partinin lideri için İnönü Hükümetini açıkça desteklemek aynı derecede tehlikelerle doluydu. Hele bu parti iç mücadelelerin kırıcı şekil aldığı bir büyük kongre mücadelesine girmişken... Nitekim Bilgicin Hükümeti destekleme yolundaki bu davranışı tarafsız çevrelerde ne kadar sempati toplamışsa, parti içindeki düşmanları tarafından o kadar fırsat kabul edildi. Son zamanlarda Bilgiç aleyhindeki mücadelelerinde başarıya ulaşmak için lider adayı olarak Tekin Arıburnunun etrafında birleşen AP' liler teşkilât üzerinde geniş bir propaganda kampanyasına giriştiler. Kıbrısta ateş-kesten sonra arabulucunun da hastalığı yüzünden bekleme devresinin uzaması ile aceleci gayrimemnun ların tekrar seslerini yükseltmeleri ve rumların şımarıklıkları bu grubun ekmeğine yağ sürmekteydi. Yok efendim çıkartma yapılabilecekken yapılmamıştı, bombardımanın ve uçuşların kesilmesi rumlara verilen tavizlerdi, vesaire..

Alttaki hesaplar

Bilgiç aleyhtarları teşkilât üzerinde yaptıkları propaganda da başka, bir meseleyi daha kullanıyorlar ve Meclisin uzun bir tatile girmesinin zararlı olduğunu, bunu şahsı bakımından faydalı gören AP Genel Başkan Vekilinin İnönü ile gizli bir anlaşma yaptığını söylüyorlardı. Bunda bir hakikat payı vardır. Gerçekten Büyük Kongre mücadelesinde sakin geçecek bir devre Bilgicin lebine şşleyecektir. Çünkü teşkilâta hakim olan Bilgiç ve arkadaşları bozulmayan bir tempo ile bütün il kongrelerini kazanmakta, Büyük Kongreye gelecek delegeleri şimden garantilemektedirler. Bunun manâsı Bilgiç aleyhtarlarının büyük kongreyi peşinen kaybetmeleridir! Bu onlar için elbetteki "eyvallah edilecek" bir durum değildir. Ancak, İnönü ile gizli pazarlık elbette bahis konusu değildir.

İşte bu tahrikler ve propaganda günden güne Bilgiç için tehlikeli şekilde gelişmiş ve AP, liderinin ağzıyla Kıbrıs konusunda ani bir dönüş yapmıştır. Amerikada Goldwater'in tahrikleri ve seçim mücadelesi Johnson'u Wiet-Nam politikasını sertleştirmeğe ne kadar itmişse, Bilgiin de Kıbrıs konusundaki dönüşünde parti içi seçimlerinden ve rakiplerinin tahriklerinden aynı derecede etkilendiği söylenilebilir...

Ancak gözden uzak tutulmaması gereken bir nokta, Bilgiçin Çanakkalede yaptığı açıklamanın, ricat yollarını açık tutmak bakımından fevkalâde ihtimamla düzenlenmiş olmasıdır, Bilgiç, Hükümetin "daha ciddi ve enerjik" olmasını isterken halihazırdaki tutumda bir miktar ciddilik ve enerji bulunduğunu dolaylı olarak kabul ekmektedir. AP lideri Hükümetin TBMM'ne bilgi vermesini isterken, i meçhul bazı noktaların Muhalefetin görüşünü tekrar değiştirebileceğini imâ etmiş olmaktadır. Ve son olarak Bilgiç parti sinin, Meclisin olağanüstü bir toplantıya çağırılması için kesin bir karar sahibi olmadığını ortaya koymakta, bu konuyu "Ankaraya dönünce arkadaşlarla müzakere edeceğini" ifade etmektedir.

Sulh olacaklar ama . . .

Nitekim bu haftanın başında salı günü Kızılaydaki AP Genel Merkezini ziyaret eden bir AKİS muhabiri orada tereddit bir hava ile karşılaşmıştır.

Dr. Vedat Ali Özkan AKİS' çinin sorularına daima bir iki ihtimali öne sürerek cevap vermiş, kesin bir şey söylemekten kaçınmıştır,

Genel Merkezdeki nadir yetkililerden olan Özkan, AKİS' çi ile yaptığı konuşmada, her şeyden önce, TBMM' nin erken bir tatile girmesi konusunda verilmiş bir» karar olmadığım, bu konunun 26 Ağustosta yapılacak Merkez idare Kurulu toplantısında kararlaştırılacağını söylemiştir. Çekingen tavırlı Kayserili doktor diğer sorulan da cevaplandırmıştır :

«— Saadettin Bilgiç, konuşmasında daha enerjik ve ciddi tutumdan bahsetti. Bundan AP ne anlamaktadır?"

"— Rumların baskılarına ve açlık tehlikesine karşı daha etkili tedbirleri anlıyoruz. Kontrol uçuşlarına da devam edilmeliydi."

"— Peki çıkartma bunların içine dahil "değil mi?''

Bu soruya, konuşmayı takip etmekte olan Ata Bodur ile Özkan adeta bir ağızdan :

"Elbette, bombardımandan sonra çıkartma da yapılmalıydı!" diye cevap vermişlerdir.

"— Peki böyle bir durumda Yunanistanla veya diğer bazı devletlerle harp etmek icap edebilir. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?"

— Harp göze alınmadan Kıbrıs da vasi halledilemez!"

Hükümetin bombardıman kararını "fevkalâde isabetli" bulan Özkan, olağanüstü Meclis toplantısını partisinin bilgi almak amacı ile ortaya attığını, başka bir şekilde bilgi bakımından tatmin edildikleri takdirde TBMM 'yi toplantıya çağırmaktan vazgeçebileceklerini ifade etmiştir, AP' liler gerçekten bugünlerde Kıbrıs konusunda bilgiye ve aydınlatılmaya susamış ve muhtaç görünmektedirler. Bir AP yetkilisi bu konuda :

"— Biz ne Rusyanın tutumunu, ne Amerikanın gerçek düşüncelerini ve ne de İnönünün De Gaulle ile görüştüklerini biliyoruz. Ana muhalefet partisi, olduğumuz halde bu konuda bilgi kay' naklarımız normal vatandaşlardan fazla değil. Bu bakımdan söylediklerimiz yanlış olabilir. Fakat biz ana muhalefet partisi olarak meseleler hakkında fikir söylemek zorundayız ve bir sebeplerle söylediklerimiz yanlış olur sa bunda bize bilgi vermeyen Hükümet kabahatlidir..."

AP 'liler bu konudaki haklılık ve suçsuzluklarını bir olay naklederek ispata çalışmaktadırlar. Buna göre bom

Gözler Aydın

Uzun süredir Muhalefete bulunan bir kusur, nihayet ortadan kalkmıştır. Türkiyede çok kimse Kıbrıs konusunda daima tenkit eden Muhalefetin ne teklif ettiğini bilmek arzusuyla yanmıştır. Muhalefet Taksim mi istiyor? Muhalefet Adanın istilâsına mı taraftardır? Muhalefet federatif bir devletten yana mıdır? Muhalefet Zürih ve Londra Andlaşmalarının yürümesini mi arzulamaktadır? Yoksa, bunların dışında bir gerçekçi planı, projesi mi vardır?

Bu suallerin cevabı, şimdi verilmiştir. Muhalefetin ana kıymetli sözcülerinden biri olan muteber Zafer gazetesinde, tırnak içinde Zafer imzasıyla bir yazı yayınlanmıştır. Bu yazıda, Muhalefetin tezi herkesin anlayacağı şekilde ifade edilmiştir. Yani, önemli kelimeler ve cümleler majeskül harflerle yazılmak suretiyle..

Muhalefetin tezi, kendi yazı tarzlarıyla şudur;

"TÜRKİYE'DE MUHALEFET ÇEVRELERİ, KIBRIS hakkında şu plânı desteklemektedir: Kıbrıs bütün dünyanın kaatil olduğunda oybirliğiyle karar verdiği Makarios ve hempalarının emrükumandası altında kalamaz. Kıbrıs'a TÜRK İDARESİ ALTINDA MUHTARİYET VERİLMELİ ve ORADAKİ RUMLARİN HUKUKİ DURUMU HAKKINDA, TÜRKİYE DÜNYAYA GARANTİ VERMELİDİR. Başka bir hal şekli yoktur."

Ne tez, değil mi? Gel de şimdi. İkinci Koalisyon Hükümeti krizinden sonra Türkiyede Kabineyi rahmetli Ragıp Gümüşpalanın kuramamış olmasına yanma!.

bardımanın ertesi günü AP lideri Bilgiç, gezide olduğu Ege illerinden birinden Ankaraya, Genel Merkeze telefon etmiş ve karşısına çıkan Cevat Öndere derhal Başbakan yardımcısına müracaat ederek olaylar hakkında Muhalefet adına bilgi istemesini söylemiştir. Önder parlâmento üyesi olmadığından ve o tarihte Genel Merkezde bu sıfatı taşıyan kimse bulunmadığından Samsun Milletvekili Osman Şahinoğlu Önderle beraber Kemal Satıra gitmekle görevli olarak en çabuk vasıta ile Ankaraya gönderilmiştir.

Önder ve Şahinoğlu Pazar günü Satırın özel kalemine müracaatla görüşme talep etmişler, ve kendi kanaatlerinde atlatılarak- ancak Salı günü Satırla görüşebilmişlerdlr. AP' liler bu görüşmede kendilerine gazete havadisleri dışında bilgi verilmemesinden şikâyet etmektedirler. .Bu arada Satırın :

«— Bir hata yapılmış, görüşme talebinizi özel kalem müdürü bana aksettirmedi" diyeî özür dilediği de anlatılmaktadır. AP' liler haksızlığa uğramış bir tavırla, Hükümetin bu tutumu karşısında Bilgiçin Çanakkale konuşmasının "az bile" olduğunu söylemektedirler. ,

TBMM toplanacak mi?

Anayasanın TBMM 'nin toplantıya çağırılması ile ilgili 83 'üncü maddesinde şöyle denilmektedir:

"..........TBMM ara verme veya tatil sırasında, doğrudan doğruya veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine Cumhurbaşkanınca toplantıya çağrılır. Meclis Başkanları da kendi Meclislerini doğrudan doğruya veya üyelerinin beşte birinin istemi üzerine toplantıya çağırırlar. . . . . "

Bu durumda şeklen Adalet Partisi Meclis Grubunun kuvveti ile TBMM »yi olağanüstü toplantıya çağıracak yetenektedir Fakat bu konuda AP yetkilileri aynı derecede istekli görünmemektedirler. Üstelik Bilgiçin konuşması diğer muhalefet partilerinde de pek tasvip görmemiş onlar Hükümetin tutumunu tasvipte devam eylediklerini açıklamışlardır.

Bu yüzden gözler ana muhalefet partisince "bilgi sakladığı" iddia edilen Hükümete dikilmiş bulunmaktadır.

Ama Meclisin. Hükümet veya AP nin "sistem" i üzerine toplanırsa bir "güven oyu" vermeden damlamayacağı ve İnönünün görüşmelerden sonra Meclisi buna davet edeceği muhakkaktır Bu ise. "Aşağı tükürsem sakal yukarı tükürsem bıyık durumundaki AP 'yi hiç sevindirmemektedir.

İstanbul

Çileli meydan

Trafik her iki istikametten hızla ve akarak geliyor fakat tam Karaköy meydanına girdiği anda bıçakla kesilmiş gibi ansızın duruveriyordu. İşin ondan sonrası bir curcuna, bir arap saçı ve bir büyük senlikti Sıcak Ağustos güneşi altında lâcivert gömlekleri terden sırtlarına sımsıkı yapışmış, tozdan topraktan şapkalarının siperleri aklıktan kömür karalığına dönmüş sinir küpü trafik polisleri, avurt larının bütün gücüyle düdüklerini çalarak yol açmaya çalışıyorlar ve adım adım ilerleyen vasıtalar nehri ile herden nasıl geçeceğini bilemeyen zavallı yayalar karşılıklı birbirlerinden kurtulmayan yollarım arıyorlardır

Karaköy meydanı, bomba yemiş savaş artığı bir şehirde herhangi bir meydandan farksızdı. Yeni yapılmakta olan yeraltı geçidi, meydanın tam ortalık yerinde olduğu için, her istikametten gelen trafik, İster istemez kendini meydanın yine tam ortalık yerinde bulacağına sağına soluna kaçıyor, fakat bir türlü bir geçit bulup sıyrılamıyordu. Aylardır, köprünün bir yakasından öbür yakasına geçmek İstanbullu vatandaş için bir işkenceydi ve işkencenin yanı sıra, çile bir türlü dolmak nedir bilmiyordu.

Yeraltı geçidinin çevresi sevimsiz, insanın gözüne batan tahta perdelerle çevrilmişti, Tahta perdenin ardına dan toprakla boğuşan bir takım makinelerin trafik gürültüsünü de bastıran homurtuları yükseliyordu. Ba toprakla boğuşma ve makinelerin dinmek bilmeyen homurtusu bütün bir ilkbahar ve yaz boyunca sürdü. Geride bıraktığımız hafta içinde ise, tahta perdelerin ardından birdenbire bir beton çıkma yükseldi ve İstanbullu vatandaşın ağzı bu yeni beton çıkma karşısında bir karış açık kaldı, Açık kaldı, çünkü yeraltı geçidine ait olan beton çıkma, yol seviyesinin çok üstün deydi ve yolla tam bir çelişme halindeydi .Yeraltı geçidi üstte, yol altta kalmıştı.

Haşim İşçan
Akıl hem yaştadır, hem de basta

Pek çok İstanbullu vatandaş, belediyelerinin yeni bir hovardalığı ile karşı karşıya geldiklerini sandılar ve densizlik kabul ettikleri bu durum karşısında acı acı. gülerek başlarım İki yana salladılar.

Vermeyince mabut...

Karaköy meydanı, gerçekten İstanbul gibi nüfusu iki milyonu bulmuş bir büyük şehrin başlıca trafik endişelerinin ana kaynaklarından birini teşkil etmektedir. İki yakayı birbirine bağlayan Galata köprüsüne gelen ve giden vasıtalar mutlaka Karaköy mey danında toplanmak ve oradan dağılmak zorundadırlar. Haliç üzerindeki ikinci köprü olan Atatürk Köprüsü, gerçi bir yere kadar trafik sıkışıklığını önlemektedir ama, bu önleme de Atatürk bulvarına verilmek istenen yeni veçhe -Belediye sarayı önünde ve tam Saraçhane başında birbirini alt tan ve üstten kesip geçen yeni bir altlı üstlü yol yapımına girişilmiştir - yüzünden sekteye uğramaktadır. Üstelik o istikametten akan trafik ile Karaköye akan ve Karaköyden dağılan trafik arasında büyük ayrım vardır.

Mart 1964 ortalarında kazısına baş lanan ve ancak 1965 yılının Mart ayı başlarında bütün düzenlenmişliği ile trafiğe açılacak olan yeni Karaköy meydanının bu son şeklinden çok daha değişik ve daha batılı bir trafik anlayışını uygulayan düzeni 1958 yılında plânlanmış ve projesi de ayni yıl içinde ilgililerce tasdik edilmişti. Buna göre, Kemeraltı caddesini köprü istikametinde kesecek bir çeşit köprü görevindeki alt ve üst geçitlerle Galataya irtibat sağlanıyordu. Trafik, bu yeni düzene göre hiç durmuyor, akıyor ve yayalar alt geçitleri kullandıkları için vasıtalarla aralarında herhangi bir çatışmaya meydan verilmiyordu. Yine bu yeni düsen içinde Karaköy meydanı, Köprü ve Haliç istikametine 50 metre kadar kaydırılacaktı. Fakat bu tasdikli ve uzun ömürlü projenin gerçekleşebilmesi için 200 mil yon lira gerekliydi ve İstanbul Bele-

diyesi bu kadar yükün altından kalkaçak güçte bir belediye değildi.

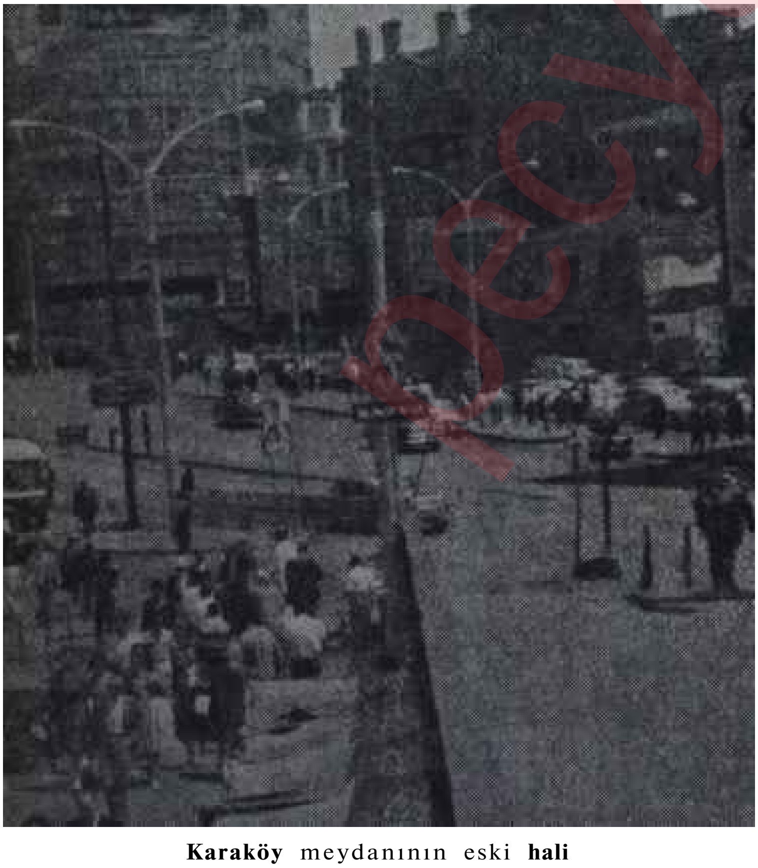
Seçimlerden sonra, belediyezede AP li Nuri Eroğanın yerine kendisini beklenmedik bir anda başkanlık **koltuğunda** bulan CHP li Haşim İşcan çevresinin gerçekten enerjik ve zinde belediyecilerle çevrilmiş olduğunu gördü. Eski DP devrinde belediye bağımsız görünen bağımlılardandı, devrin başı iki de bir Ankaradan İstanbula **gelir,** İstanbulda "fütuhat" yapmak tut kuşu içinde gerekli gereksiz yıkımlara girişirdi. Yıkımlar ayni zamanda İstanbul belediyesi için de bir başka yıkımdı.

Şansın ve Nuri Eroğanın densizliği yüzünden beklenmedik bir anda kendisini Belediye Başkanlığı koltuğunda bulan İşcan, herşeyden önce şehrin trafik sıkışıklığına el atmayı düşündü. Şehrin trafiğini düzenlemek demek her zaman yıkıma girişmek demek değildi. Yol yapımının da bu işteki rolü ve önemi büyüktü ama, en az bu ikisi kadar da yapılmış yolları değerlendirmek de önemliydi.

İşcan, önce bu ikinci yolu seçti. Bunun için de trafiğin nerde sıkıştığı, nerde göğüslenip durdurulduğu konusuna eğildi. İlk çıkan da Karaköy meydanı oldu. Karaköy meydanını 1958 proje ve plânına göre uygulamak en akıllıca bir iş olacaktı fakat belediyenin bütçesi ile ilgilenenler İşcanın bu isteği karşısında gerçeği önüne getirip çarşaf çarşaf serdiler. Buna kesinlikle imkân ve ihtimal yoktu. Yoktu ama şehir bu tıkanıklık yüzünden de nerdeyse boğulacak, bu sefer de işin altından hiç kalkılmayacaktı.

En uygun akıl

İşcan, en uygun akıl olarak batıda örneklerine sık sık rastlanan bir başka trafik sıkışıklığını önleyin hem vasıtaları ve hem de yayaları rahat nefes almaya kavuşturan yer altı geçitlerini gerçekleştirme alanına koydu. Bunun için öyle büyük paraya da ihtiyaç yoktu. Gerçi 1958 projesi güzeldi, yapılması en uygun olanı oydu fakat bunun için gerekli olan 200 milyon lirayı İstanbul belediyesinin bulması ve sağlaması mümkün değildi. Üstelik projesi, belediye bu kadar yükün altına girmesine karşılık herhangi bir karşılığı da olmayan bir işti. Yer altı geçitleri, içerlerine yapılacak geçit dükkânları sayesinde Belediye için ay n bir gelir kaynağı da oluyordu.

Karaköy meydanının eski **hali**
Allah *Beyazıt meydanına benzetmesin,*

Bu yüzden 1958 projesi bir yana itildi ve Karaköy meydanında önce bir yeraltı geçidi yapımına karar verildi. İşcan, bunu kararlaştırıp uygulama alanına sürdüğü anda bugün için yapılması en doğru olan bir şeyi yapıyordu. Elde 200 milyon yok diye beklemek ve herşeyi olduğu gibi bırakmaktansa, birşeyler yapabilmek ve hiç olmazsa gelecek bir 10 yılı trafik bakımından rahatlık garantisi altına al mak, şüphesiz daha uyarlı ve tutarlı bir davranıştı. Aksi takdirde günde 100 bini aşkın yayanın ve vasıtanın geçit yeri olan Karaköy meydanı, giderek şehrin başına belâ kesilecekti. Günün İhtiyacını karşılamak gerekiyordu.

İşcanın bu isteği belediyenin zinde kuvvetleri tarafından da destek gördü. Gerçi statü bakımından Belediye Başkanı büyük yetkiydi, ne dilerse o gerçekleştirilirdi fakat bu defaki, istek, akla da mantığa ve bütçeye de uygundu. İş, plânlama şubesine götürüldü, plânlama üzerine düşeni yerine getirdi ve fen işleri bu defa paçaları sıvadı. Fen işleri de plânlamanın uygulamasını istediği biçimi yoğurdu ve bütçeye verdi. Bütçe de gereken işlemi bitirdikten sonra sırada bekleyen Yollar Şubesi Müdürlüğü işbaşına geçti ve 1964 Mart ayı ortalarında Karaköy meydanına ilk kazma vuruldu.

Gelecek. 1965 yılının yine Mart ayı ortalarına doğru bitirilip trafiğe açılacak olan yeni Karaköy meydanı, ilk ağızda büyük problemleri de birliğinde getirdi. Tophane istikametinden gelen asfalt yol ile meydanı kesip köprüye varan bir ikinci yol arasında hatırı sayılır derecede bir meyil vardı. Bunun yanı sıra Köprü de hem inişte ve hem de çıkışta bu meyil yüzünden vasıtalara büyük güçlükler çıkarıyordu. Bunun nedeni araştırıldığında Köprü de üzerinde durulması gereken bir problem olarak kendini göstermekte gecikmedi.

Ünlü Galata Köprüsü 1930 yılından bu yana duba tamiri görmemişti. Bu yüzden de her yıl bir santim kadar suya batan köprünün baş ve sondaki ayakları otuz dört yıllık bir süre içinde otuzdört santimlik bir çökmeye maruz kalmıştı. Her yıl meyil git gide alçalıyor ve büyük vasıtalar geliş ve gidişlerde arkalarını vuruyorlardı. Ahmet Sönmez gibi zinde kuvvetlerden

aydın bir kişinin başında bulunduğu Yollar şubesi, Karaköy meydanı ile birlikte Galata Köprüsüne de el attı. Yapılması gereken iş, köprünün ayaklarını yükseltmek ve Tophane istikametinden gelen yolun meyilini ortadan yok ederek köprü ile Karaköy meydanından geçen yolu bir seviyeye çıkarmaktı. Bunun için de köprünün geçide bakan ayaklarında bir yükselmeye gidilecekti. Hesaplar sonunda bunun için ayakların bir yetmişdört .santim yükseltilmesi şartı görüldü. Bu yapıldığı ve ayaklar yükseltildiği takdirde meyil diye bir şey kalmadığı gibi yol inişsiz ve çıkışsız olarak bir düzlük kazanıyor ve herşey bu arada da hallediliyordu.

Başka problemler

Yer altı geçidi yapımı dışardan göründüğü kadar kolay ve basit bir inşaat değildir. Örneği batıdan alındığına göre, yapılacak geçidin de her yanıyla bir batı yer altı geçidine uygun olması zorunluydu.

Karaköy meydanı kazı ilerledikçe bazı zorlukları da ister istemez yanı sıra sürükledi. Meydan denizle bir seviyedeydi ve kazmayı vurduktan ve bir yere kadar geldikten sonra, deniz kendini koyveriyordu. Bu yapımı geciktiren unsurlardan biriydi. Fakat onun da üstesinden gelindi. Meydan, yeni şeklini alma çalışmaları sırasında durmaksızın olmazlarını ortaya çıkarıyordu. Telefon kablo bölümü, elektrik şebekesi, şehir trafiği, havagazı, sular idaresinin şebekesi ve mecra yer değişeceklerin başında gelenlerdendi. Bunlar da yer değiştiler ama yapımın gidişini ne de olsa bir miktar ağırlaştırdılar.

İlgilileri en çok düşündürüp üzerin de kafa yorduran bunlar da değildi. Herşeyden önce savaşılması gereken denizdi, denizin meydanın altına kadar işlemiş suyuydu. Bu yüzden yeni yer altı geçidi sırasında suya hepsinin üstünde bir önem verildi ve tedbirleri de ona göre alındı. Bunların başında direnaj geliyordu. Bu yoldan sulan direne edip denize akıtma yolu bulunuyor, tesis içindekiler de ayrı bir şebeke ile yeraltına bağlanarak başka bir yoldan da yine tesisi ideal bir biçimde plâstik maddeyle dıştan tecrit ediliyordu. Yeraltı kanallarının herhangi bir zorunluluk karşısında işlememesi hali de göz önünde tutulmaktaydı.' Bunun da tedbiri düşünülüp alınmış, sele, yangına ve buna benzer başka basıcı tehlikelere karşı içerde elektrikli ve otomatik motopomplar düzenlenmişti.

Havalandırma da batılı örneklere uygundu. Aircondition tertibatı sayesinde sıcak ve soğuk hava düzeni konmuş, havanın dışardan içeriye değil, içerden dışarıya çıkışı sağlanmıştı.

Geçidin içinde otuzdört dükkan yer alıyordu. Herşeyiyle lüks olan bu dük kanlar için belediyeye şimdiden başvurmalar başlamıştı bile. Belediye bu dükkânlar için biner lira bir fiyat değerlendirmesine gitmişti. Böylece ayda otuzdört bin lira kadar bir gelir sağlama yolunu da bulan belediye, buradan gelecek geliri başka bir açığına kapatacak, gerekli yerlerin yer altı geçitlerinin yapımına da buradan alacağı cesaretle girişebilecekti.

Yeni Karaköy meydanının altı ve üstü İstanbul Belediyesine aşağı yukarı bir hesapla üç milyon liraya mal oluyordu. Meydan tam bir düzene girdiğinde üzeri 25 santim kalınlığında betonla döşenecek ve onun da üzeri 7,5 santim tutarındaki asfaltla kaplanacaktı. Bu arada geçit açıldıktan sonra meydanın öbür yakaları da ele alınacak ve Kadıköy meydanına batılı anlamda bir site havası verilecek ve yeni fakat modern bir düzenlemesine gidilecekti.

Hızla yapımı ilerleyen meydanın alt geçidi ile üst betönlanması 30 Ağustos günü bitirilecek, yapım tanzimi, trafik yerleşmesi ise Ekim ayı sonunu bulacak ve geçidin tam anlamda bitirilerek ortaya çıkarılması işi de 1965 Mart ayı ortalarında son bulacaktır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

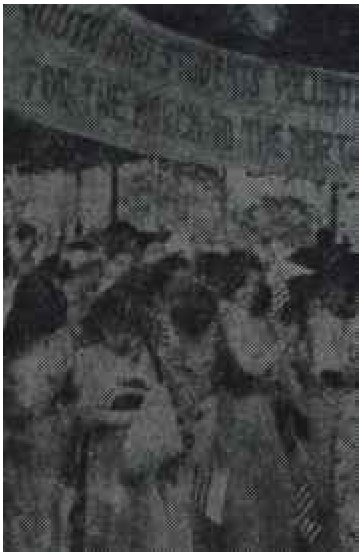
Vietnam

Buhran haftası

Evvelki hafta, bütün dünya, bir yanı Kuzey Vietnam, bir yanı Komünist Çin, bir yanı da Milliyetçi Çin kıyılarıyla çevrili Tonkin Körfezinde olup biten olaylar yüzünden, çok gergin ve tehlikeli günler yaladı. Olaylar, Uzak Doğunun en kuvvetli iki ilgilisini, Amerika Birleşik Devletleriyle Komünist Çini Kore savaşından sonra ikinci defa olarak karşı karşıya getirdiği gibi, bloklar arasındaki ve içindeki bağıntıları da tehlikeye düşürdüler. Fakat şu satırların yazıldığı sırada bu korkulu rüyalar biraz ara vermiş gibi görünmekte ve dünya, Güney Doğu Asya durumunun hiç değilse şimdilik daha büyük bir çatışmaya, yol açmayacağını düşünerek, bütün dikkatini Doğu Akdenize çevirmiş bulunmaktadır.

Dünyaya korkulu günler yaşatan Güney Doğu Asya buhranı, bilindiği gibi, üç Kuzey Vietnam torpitobötunun bîr Amerikan destroyerine saldırmasıyla başlamıştır. Amerikan destroyeri, yakınında bulunan bir uçak gemisinden kalkan tepkili uçakların da yardımıyla, bu torpidobotlarının birini batumış, diğer ikisini de yaralayarak kaçırmıştır. Eğer olaylar burada kalsaydı buhran belki çok büyümeden atlatılabilirdi fakat Kuzey Vietnam torpitoları bu olaydan iki gün sonra bu sefer. İki Amerikan zırhlısına saldırınca İşler alabildiğine büyümüştür. Amerikan zırhlıları kendilerine saldıran torpitolara ağır şekilde karşılık verdikleri gibi Uzak Doğudaki Amerikan Savaş uçakları da Kuzey Vietnam havalarına girerek limanlardaki torpito gemilerini batırmışlar, akaryakıt depolarıyla ikmal üslerini havaya ucurmuşlardır. İşte dünyaya korkulu bir hafta yaşatan buhran da bundan sonra başlamıştır.

Amerikan idarecileri, bu hava harekatına girişirken, amaçlarının büyük ölçüde bir savaş çıkarmak değil, fakat Amerikan kuvvetlerine karsı girişilen saldırılan cezalandırmak ve Kuzey Vietnamın bir daha böyle saldırılara girişmesini önlemek olduğunu ileri sürüyorlardı Sonradan, Amerikan pilotlarının hedef seçerken pek dikkatli davranmadıkları ve Amerikan bombalarının Kuzey Vienamın hemen her köşesine düştükleri anlaşılmıştır. Bununla beraber Kuzey Vietnam torpito gemilerinin Amerikan destroyerlerine saldırması büyük bir tahrik olarak kabul edildiğinden, bu durum dünyada sınırlı tepkiler yaratmaktan öteye gitmemiştir.

Vietnamda, nümayişçi kızlar
Elin hamuruyla

Buhranın en önemli düğüm noktası. Komünist Çinin davranışı olmuştur. Amerikan uçaklarının Kuzey Vietnam hedeflerine saldırdıkları duyulur duyulmaz, bütün siyasi yorumcular Pekin hükümetinin şimdi nasıl bir politika izleyeceği konusu üzerinde kalem oynatmaya başlamışlardır. Bunların büyük bir çoğunluğu, Komünist Çin idarecilerinin büyük bir kalem ve söz hücumuna geçeceklerini, fakat Vietnamı ikinci bir Kore durumuna getirmekten hiç değilse şimdilik kaçınacaklarını Heri sürüyorlardı. Bu yorumculara göre, Pekin, şu sırada bir savaş peşinde değil, fakat bir taşla iki kuş vurmak, yani hem Birleşik Amerikayı, hem de Sovyetler Birliğini güç durumda bırakmak amacındadır. Gerçekten Pekin, Tonkin olaylarını yaratırken ,Amerikanın Başkanlık seçim kampanyası içinde olduğu bir sırada Uzak Doğuda karışıklık çıkarmak böylece hem Amerikayı güç durumda bırakmak, hem de komünist dünyasının liderliği mücadelesinde kapıştığı Sovyetler Birliği karşısında puvan toplamak niyetindedir. Doğrusunu söylemek gerekirse geçen hafta içindeki olaylar, böyle düşünenleri haklı çıkarmıştır. Komünist Çin Tonkin olaylarından sonra Kuzey Vietnama her. türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu bildirdiği halde, bundan daha öteye de gitmemiştir.

Khanh
Zor imtihan

Sabrın sonu selâmettir

Vietnam buhranının ikinci düğüm noktası da, Amerika Birleşik Devletlerinin tutumu olmuştur. Bilindiği gibi, bu dev ülke, Vietnamın durumuyla çok yakından ilgilidir ve bu ilgisinin başlıca nedeni de, Güney Doğu Asyanın Uzak Doğu dengesindeki önemli yeridir. Birleşik Amerika, bu dengenin kendi çıkartan aleyhinde bozulduğunu görmek istemiyorsa, Güney Doğu Asyanın komünist ellere geçmesine göz yumamaz. Bu bakımdan Washington uzun bir süredir komünist çetelerle boğuşan Güney Vietnama yardım elini uzatmıştır. Güney Vietnam Amerikaya günde bir-iki milyon dolara mal olmaktadır, burada ölen Amerikan askerlerinin sayısı da hayli kabarıktır.

Amerikanın Güney Vietnamda giriştiği mücadelede en büyük düşmanı, halkın geriliği açlığı ve bilgisizliğidir. Daha çok günlük geçiminin peşinde olan Güney Vietnamlı. Amerikanın bu kadar büyük paralar dökerek kendisi için giriştiği mücadelenin anlamını kavramakta güçlük çekmektedir. Böyle olunca da, Vietnamdaki bütün Amerikan gayretleri boşa çıkmıştır Üstelik, Washington'lu idareciler burada komünizme karşı savasın nasıl kazanılacağı konusunda görüş birliğine var mış olmaktan da uzaktırlar Kimine göre Amerika daha fazla kuvvet kullanmalı, kimine göre de mücadeleyi Vietnam halkının kendine bırakmalı-

dır. Başkan Johnson, fazla kuvvete baş vurmak, savaşı genişletmek niyetinde değildir, Johnson'a göre, bir yandan Vietnam halkı kendi kavgasına sahip çıkarılırken, diğer yandan Amerika da komünist çetecilerle mücadeleye devam etmeli, fakat bu mücadele sınırlı olmalı, çığırından çıkarılıp yeni bir Kore savası yaratılmamalıdır.

Johnson'ın bu politikası, Goldwater'e, şimdiye kadar en önemli kozu vermiştir. Goldwater Demokrat idarenin aczinden söz açarak, Vienamda kararsız bir politika izlendiğini, oysa komünistlere kesin bir darbe vurmak için daha çok ve daha etkili kuvvete başvurmanın gerektiğini ileri sürmüş ve bu görüşüne hayli taraftar da toplamıştır. Tonkin olayları Başkan Johnson'ı bu bakımdan çok elverişsiz bir zamanda yakalamıştır. Komünis Çinin bunu bildiği ve buhranı ornat için yarattığına şüphe edilmemelidir.

Tonkin olayları patlak verince işi ağırdan almanın önümüzdeki seçimlere kendine pek pahalıya patlayacağını anlayan Johnson, ilk günlerde şiddetli bir tepki göstermekten başka çare bulamamıştır. Fakat bu tepkinin sınırı ve süresi konusunda büyük bir itidal gösterdiğini de kabul etmek gerekir. Kuzey Vietnama yapılan hava akınlarından sonra bu akınları devam ettirmek konusunda gereksiz kararlar almamış, ancak bundan sonra bir daha Amerikan gemilerine saldırı yapılacak olursa yeniden harekete geçileceğini bildirerek akınlara şimdilik son verilmesini emretmiştir. Bundan başka, yeni bir çatışma imkânını ortadan kaldırmak için de Tonkin körfezinde Amerikan savaş gemilerinin yaptığı devriye gezilerine de ara vermiştir. Bilindiği gibi uzun bir süredenberi yapılmakta olan bu gezilerin amacı, bir yandan Kuzey Vîetnamdan Güney Vietnamdaki çetecilere, diğer yandan da Komünist Çinden Kuzey Vietnama yapılacak her türlü nakliyatı denetlemek ve önlemekti.

Komünist Çinin kavgayı kâğıt üzerinden öteye götürmemesi ve Birleşik Amerikanın da işi büyütmemek için sarfettiği gayretler sonunda, Tonkin körfezi buhranı şimdilik bir tehlike olmaktan çıkmış görünüyor. Fakat bu buhran, gerisinde, uzun süre süreceği anlaşılan bir takım iç kırıklıkları bırakmıştır. Bunların en önemlisi Amerika ile Batılı dostları arasındadır Batılı dostları, Amerikanın tenkisini çok sert bularak Washington'u devamlı olarak temkinli davranmaya çağırmışlardır. Bu arada en büyük oyun bozanlık gene Fransadan çıkmış, Fransız temsilcisi Güvenlik Konseyinde yapılan görüşmeler sırasında Vietnamın tarafsızlaştırılması gibi Amerikanın hiç de hoşuna gitmeyen türküler söylemekten çekinmemiştir; Diğer yandan İngiliz basını da Amerikan uçaklarının giriştiği bombardıman hareketini acı bir dille yermiş, Sam Amcayı epeyce gücendirmiştir.

Başkan Johnson
İki cam, arasında binamaz

Tonkin körfezi buhranının önemli sonuçlarından bir tanesi de, bu olayın, Birleşik Amerikaya Vietnam politikasını yen! baştan gözden geçirmesi gereğini bir kere daha ve açıkça göstermiş olmasıdır. Washingtondân gelen son haberler,, şimdi Amerikan idarecilerinin bu yeni politikayı tespitle' meşgul oldukları gösteriyor. Fakat Başkanlık seçimleri yapılıp sonuçlanmadan olumlu bir politikanın çizilmesi çok zordur. Bu bakımdan. Amerikanın yeni Vietnam politikası kesin olarak ancak seçimlerden sonra belirecektir. Başkan Johnson beklenildiği gibi seçimleri kazanırsa bu yeni politikaya sağduyunun hakim olacağı umulur, Fakat Goldwater beklenilmedik bir sürpriz yaparsa, bütün dünyayı tehlîkeli günler beklediğine şüphe edilmelidir.

Doğu-Batı

Sessizce ve derinden

Ağustos ayı girdiğinden buyana, gürültüsü bütün dünyada göklere yükselen iki olay patlak verdi. Bunlardan birincisi Vietnam, ikincisi de Kıbrıs olaylarıdır. Her iki olay Arasında da, hemen herkes, anlaşmazlıkların iki blok arasında bir silâhlı çatışmaya kadar uzanmasından korkmuştur. Gerçekten, Vietnam olayları gelişirken, bütün dünyada, Kızıl Çinin Kuzey Vietnamın yanında Amerika Birleşik Devletlerine karşı cephe almasından, çekiniliyordu. Tabii, böyle bir durum belirirse Sovyetler Birliği de komünist devletler arasındaki dayanışma uğruna ister istemez çatışmaya karışabilir, böylece ihtiyar dünya üçüncü bir dünya savaşının eşiğine sürüklenebilirdi. Fakat bu korkulan başa gelmedi, hem Amerika Birleşik Devletleri, hem de Komünist Çin işi bu kadar büyütmeye istekli görünmediler. Vietnam olayı da, iki gürültülü hafta sonunda, hiç değilse şimdilik dünya barışı için büyük bir tehlike olmaktan çıktı,

Kıbrıs olayına gelince, bu anlaşmazlık daha çok iki NATO üyesi arasında patlak vermiş olmakla beraber, Sovyetler Birliğinin ve çete arkadaşlarının yanında yer alması dünya barışım bir çırpıda silip süpürmeye yeter de artardı. Fakat Kremlindeki idareciler yumurta küfesi kapıya dayanınca eskisinden çok değişik bir tutum takındılar; Bir zamanlar bol keseden savurdukları yardım sözlerini bir kenara ittiler, bir yandan Türkiyeden anlaşmazlığı barışçı yollardan çözmesini rica ederken, diğer yandan Makariosa yardım yerine plâtonik bağlılık mesajları yollamakla yetindiler. Böylece Kıbrıs anlaşmazlığı da bugüne kadar büyük bir savaşa yol açacak kadar dallanıp budaklanmadı, Türkiye ile ramlar arasında bir çatışma olarak kaldı.

İşin doğrusunu söylemek gerekirse, bu her iki buhran patlak verdiği sırada milletlerarası politikayı yakından izleyen gözlemcilerin hiçbiri bunların iki blok arasında bir çarpışmaya kadar uzanacağını sanmıyordu. Vietnam olayında Kızıl Çinin gerçek amacı yeni bir dünya savaşı çıkarmak değil, bir taşla iki kus vurmak, hem Sovyetler Birliğini, hem de Birleşik Amerikayı güç durumda bırakmaktı Gerçekten. Tonkin körfezinde Amerikan zırhlılarına yapılan hücum yalnız Amerikayı tehlikeli bir yolun ağzına getirip bırakmamış, aynı zamanda Sovyetler Birliğini de iki taşın arasına sıkıştırmıştır. Başkan Johnson bu hücuma verdiği enerjik karşılıkla hem Amerikanın dünyadaki itibarını kurtarmış, hem de içeride Demokrat Partinin şansını biraz daha kuvvetlendir-

miştir ama Sovyetler Birliği komünist partilerin liderliği yarışında kötü bir puvan almaktan kurtulamamıştır. Tonkin buhranı sırasında Moskova - dan yükselen bütün sözler, görüşümü kurtarmak için söylenmiş birtakım ku ru lâflar olmaktan öteye gidebilmiş, değildir. Kıbrıs buhranında ise, büyük devletlerin herbiri, bu buhranın daha büyük bir çarpışmaya yol açmadan ve en kısa zamanda giderilmesini istediklerini açıkça ortaya koymuşlardır. Gerçekten, şu sırada ne Birleşik Amerika ve Batıdaki büyük dostları, : ne de Sovyetler Birliği bir kara sakallı papaz yüzünden bütün dünyanın kana bulanmasını isteyecek durumdadırlar. Amerikanın bu buhran sırasında bütün endişesi NATO birliğini koruyabilmek, Sovyetlerinki de NATO' nun güney kanadının çöküşünü büyük bir zevkle gözlemek olmuştur. Gerçi şimdiki durumda Sovyetler Bir liği bu zevkli gösteriyi görememiştir ama, Birleşik Amerika da bütün gayretlerine rağmen NATO birliğini koruyabilmiş değildir.

Zaten, Ağustos ayı girdiğinden buyana dünyada olup bitenlerin ortaya koyduğu gerçek şudur: İhtiyar dünyamızda patlak veren buhranlar artık iki bloku karşı karşıya getirmekten çok, blok için parçalanmalar yaratmaktadır. Günün birinde günümüzün milletlerarası münasebetler tarihini yazacak olanlar, hiç şüphe edilmesin, bu nokta üzerinde önemle duracaklardır. Tonkin olayı Sovyetlerle Birleşik Amerikayı karşı karşıya getireceği yerde. Sovyetler Birliğiyle Komünist Çinin arasını biraz daha açmış, bu iki ülke arasındaki liderlik yarışmasını deha kırıcı bir yola sokmuştur. Aynı, tekilde, görünüşte bir birlik kurulmasına rağmen, Tonkin olayı sırasında Batı dünyasında da iz bırakıcı iç kırıklıkları görülmüştür. Bunların en önemlisi Fransa ile Birleşik Amerika arasındadır. "Büyük Charles" Atlântiğin ötesindeki dostlarını bir kere daha kırmak bahasına da olsa buhran çıkar çıkmaz tarafsız bir Vietnam tezini yeniden ortaya sürmüş. Amerikan politikasından açıkca ayrılmıştır. Bunun yanısıra, İngilterede Amerikan davranışının ne kadar akıllıca olduğu konusunda bazı şüpheler ortaya atılmıştır

Kıbrıs buhranında işlerin gidişi biraz daha değişik olmuştur NATO'nun güney kanadındaki iki müttefikin Türkiye ile Yuhanistanın Kıbrıs konusundaki tutumları zaten uzun bir süredir birbirine aykırı görünüyordu Buhran. bu aykırılığı suyun yüzüne çıkarmış, diğer NATO üyeleri için tehlike çanlarını çalmıştır. Artık herkes anlamıştır ki, anlaşmazlık aklın ve sağduyunun gösterdiği biçimde, pazarlık masasında Ve karşılıklı tavizlerle giderilemezse, ittifakın yalnız güney kanadı değil, hepsi birden büyük bir gümbürtüyle çökecektir. Ne yazık ki, nasılsa bir liderlik kapan birçok delinin bazan bütün bir dünyayı ateşe verdiği tarihte çok görülen gerçeklerdendir,

• Gelecek yılların kaderine bloklar arası çatışmalardan çok bloklar içindeki parçalanmaların yön Vereceğine kimsenin hiç şüphesi olmamalıdır. Bundan bir süre öncesine kadar sessizce ve derinden gidip duran bu iç anlaşmazlıklar, şimdi her milletlerarası buhranda açıkça ortaya çıkmakta, işin daha önemlisi, artık hiç kimse de bunu gizlemeye bile çalışmamaktadır.

Kongo

Sil baştan

Kongodaki Katanga eyaletinin ünlü Başbakanı Çombe bundan bir yıl kadar önce Belçikaya kaçmak zorunda bırakıldığı zaman, Afrika işleriyle uğraşan uzmanlar da dahil, hiç kimse, bu adamın günün birinde yeniden Kongoya dönebileceğini ummuyordu. Fakat, bu garip ülkede olup bitenler şimdiye kadar hep umulanın aksine çıkmıştır. Nitekim Çombe de bir yıllık bir sürgünden sonra Kongoya, hem de Leopoldville'e dönmüştük ve bugün, Kongo Başbakanıdır.

Bilindiği gibi. Kongo bağımsızlığını aldığı zaman isyanlar sırasında eski sömürgeci Belçikalılar bu ülkeden atılmışlar, fakat Katangada Çombe başkanlığında gelişen bir bağımsızlık hareketini fırsat bilip hiç değilse bu eyaletteki zenginliklerini korumak istemişlerdi. Fakat Kongolular yeraltı kaynakları bakımından en zengin eyalet olan Katanganın ülkeden ayrılmasına karşı koyunca, Belçikalıların buradaki çıkarları da tehlikeye düşmüştür. Belçika uzun bir müddet Katangayı Kongodan ayrı bir devlet olarak tutmaya çalışmış, Çombeye para ve silâh vermiş, fakat sonunda Çombenin Katangadan atılmasını ve bu eyaletin de Leopoldville'in otoritesi altına girmesini önleyememiştir.

Çombe Katangadan ayrıldıktan sonra hayatını Fransa ve Belçikada geçirmiştir. Bu arada Kongoda malî ve iktisadi güçlükler birbirini kovalamış ve Belçikanın desteği olmadan değil bütçesini denkleştirmek, ordusunu bile besleyemeyeceği açıkça ortaya çıkmıştır. Fakat Belçika bir kere ağzı yandığı için Kongodan yapılan çağrılara başlangıçta kulak verir görünmemiştirf O zaman da Leopoldville hükümeti ister istemez Çombeyi geri çağırmak ve Kongonun başına geçirmek sorunda kalmıştır. Gerçekten, Çombe, Kongoda Belçikalıların güven ve desteğini kazanan tek adam olarak görünmektedir

Başkan Kasavabu, Çombeyi iş ba---a çağırırken bütün siyasi iktidarı kendi elinde tutabileceğini, Başbakanı bir gölge olarak kullanabileceğini sanıyordu, Nitekim, bundan bir süre önce yeni bir Anayasa hazırlatıp bütün yetkileri kendi elinde toplamıştır. Ancak, bu arada yaptığı bir yanlış hesap, bütün işleri altüst etmiştir. Kasavabu Çombenin Kongoya dönmesini bir hukuk! esasa bağlamak için bütün siyasî mahkûmları kapsayan bîr af çıkarınca Çombeyle beraber eski Lumumbacılar da yeniden siyasî hayata dönmüşler ve tabii, yeniden isyan bayrağını açmışlardır. Şu satırların yazıldığı sırada, Kongonun kuzey eyaletleri bu asi Lumumbacılar tarafından ele geçirilmiş, bulunuyordu,

Lumumbacı asilerin giriştiği bu isyanı bastırmak için yardıma koşacak ilk ülke Belçika olduğuna göre Çombe şu sırada iktidarın gerçek hâkimi sayılabilir. Nitekim Kasavabunun muhalefetine rağmen, Belçikadan her türlü yardımı kabule hazır olduğunu açık lamıştır. Fakat bu tutumu Çombeyi büyük halk kütleleri arasında sevim--iz yanacağından, isyanın bastırılması daha da güçleşir ve Çombe günün birinde yeniden Kongodan atılırsa buna hiç şaşmamak gerekir.

DIŞ GEZiLERE

Dinlenen bir kadın ve dinlenilen bir kamping.

Herkes memnun

Aile

Rahatlık için

Jale Candan bu hafta da AKİS okuyucuları ***için*** *hazırladığı "Avrupa izlenimleri* serisine *devam ediyor.*

Bizim memleketimizde çok kimsenin problemi senenin hiç değilse bir kaç ayım dinlenmekle geçirip geçirememektir. Her tatilin eğlenceden çok yorgunluğa sebep olduğu bilhassa, tatil dönüsünde söylenilir, durulur. Oysa Avrupada tatil, bir ihtiyaçtır ve yapılırsa en rahat şekliyle yapılır. Avrupalı bunun sırrını keşfedeli seneler o*luyor. Ne var ki biz hâlâ, evvelâ eğlenmesini sonra da dinlenmesini öğrenemedik.* ***Jale*** *Candanın aşağıda okuyacağınız yazısı. Avrupadaki rahatlığın sebe*plerini ortaya *koymakta ve dinlemenin de bir yolu, yordamı bulunduğunu anlatmaktadır.*

AKİS okuyucularının Avrupadaki aile hayatım- zevkle takip edeceklerini ümit ediyoruz.

Yaz Okulları

Almanyada, Kölnde, çok eski bir dostumuzu ziyarete gittik Bir süredir Almanyada yaşıyan bu Türk ailesinin bocukları sosyal davranışları bakımından çok mutlu bir şekilde gelişmiş görünüyorlardı Vaktiyle oldukça sıkılgan ve içinde dönük olarak tanıdığım 17 yaşındaki genç kız, o gün arkadaşları ile beraber gideceği bir danslı toplantıda, başına takmak üzere, bir siyah saten fiyong kurdele satın almıştı ve bunu sevinçle bizlere gösterirken, kendisine yakışıp yakışmadığını öğrenmek istiyor, muhtelif saç şekilleri deniyor ve ailesi ile, birçok meselelerini rahatça konuşuyordu. Henüz 16 yaşında olan erkek kardeşi de aynı rahatlıkla konuşmakta ve dünya meselelerinden haberdar olduğu kadar yaşının genci olduğunu da göstermekteydi. Her ikisi de güzel dans ediyorlar, tenis oynuyorlar, araba kullanmasını öğrenmek üzere okula devam ediyorlardı. Halbuki babaları mükemmel surette araba kullanmasını biliyordu. Bu bakımdan, onları neden ayrıca özel bir okula gönderdiklerini sordum. Anneleri gülerek:

"— Burada herşey için okul var" dedi ve ilâve etti:

"— Zaten dansı da. tenisi de okulda öğrendiler. Bu toplumda, bu bakımdan anneye ve babaya pek az iş düşüyor ailenin daha muttu ve kolay yaşamasını sağlamak üzere, yeni yeni imkânlar yaratılıyor"

Çocuklara okul dışı bilgi ve hüner veren okullar yalnız Almanyada değil birçok Avrupa memleketerinde mevcut. Kimisi daha çok yaz kursları şeklinde, kimisi de bütün yıl devam ediyor. Kiliseler ve özel derneklere bağlı bazı sosyal müesseseler hariç bunların çoğu ayni zamanda, ticaret gayesi güden müesseselerdir. Fakat bunlar ücretlerini mütevazi ailelere göre ayarlarnış, lükse kaçmamaya âzami bir gayret göstermişler. Çünkü bugün, özellikle işçi sınıfının, refaha kavuşması ile, birçok Avrupa memleketlerin de meydana gelen durum ailenin gevrek kendisi gerekse çocukları için fok şey istemeye başlaması ve vaktiyle zenginlerin imtiyazında, olan herşeyî, çocuklar için iyi bir tahsili, yaz tatilini, rahat bir evi, arabayı, bütün yenilikleri kendisine hak bilip, bunları elde etme ihtirasına sahip oluşudur. Bu ise ticarî müesseselerin kendilerini buna göre ayarlamaları sonucunu doğurmuş arabalar küçülüp hafiflerken,

satışları taksite bağlanırken lüks otelin yerini motel ve kamp kurma yerleri, malikhanelerin yerini tek katlı evler, zengin çocuklarının devam ettikleri müzik veya bale dershaneleri gibi lüks dershanelerin yerini de daha çok, fazla miktarda çocuğun gittiği ucuz eğitim merkezleri almıştır. Mütevazi bir ailenin çocuklarına okul dışı verebildiği bu özel eğitim hem çocuğun kişiliğinin gelişmesi ve ruh sağlığı.

hem de ailenin huzuru ve annenin rahatı bakımından çok önemlidir. Bir gece, Londranın "Dock"larında meşhur "Pub"larından yani kenar meyhanelerinden birine gittik. Burası büyücek bir yerdi ve bir kısmını gençler işgal etmişler, eğleniyorlardı. Genç müzik topluluğu dahil herkes meşhur "Beatles" lerin bir karikatürü şeklinde giyinmişti ve onlar gibi hareket ediyordu. Kıyafetleri ve hareketleri itibariyle kızlarla erkekleri birbirinden ayırt edemedik ve bu hal bizi rahatsız etti. Zaten sokaklarda minyatür iskelet kafalarını maskot olarak taşıyan meşin ceketli motosikletli gençlere hemen hergün, bok miktarda rastlıyorduk. Bir gün de çıplak vücutlarına adem babamız gibi hayvan postu sarıp dolaşan yaya gençleri mesele çıkarmaya uğraşırken gördük. Kız kıyafetli erkek çocuklar Almanyada da çoktu. Birgün de sokakta maskara gibi boyanmış genç kızlara tesadüf ettik. Gerçi bunların niyetlerinin iyi olduğunu ve bu kılığa girip deli taklidi yaparak, bir ruh sağlığı derneği için para topladıklarını öğrendik ama niyet iyi de olsa bu kılıkta dolaşmak gerçekten kolay değildi. Bütün bu manzara, bu taklitçilik kanun dışı hareketler acayip kıyafetle göze çarpma merakı gençliğin geleceği bakımından insanı endişeye düşürüyordu ama. gene Londrada ahbap olduğum bir Danimarkalı ev kadını bu telaşımı yersiz bulduğunu söyledi:

"— Bunlar şurada burada gördüğünüz çok küçük bir ekalliyettir" diyordu. Bizim çocuklarımız her dakika okulda, kulüpte, bir okul dışı kursta meşguldürler. Meşguliyet ve okul içi, okul dışı eğitim onları her çeşit tehlikeden korur"

Okul dışı eğitim çocuklara istidatlarını keşfetmede, de çok faydalı oluyormuş. Ayni kadın kızının hemşirelik tahsiline hazırlanırken, devam ettiği bir akşam kursunda, fevkalâde bir dekoratif resim kaabiliyeti keşfettiğini söyledi.

Aile içinde ve aileler için yaratılan bir başka imkana da Almanyadaki ahbaplarımızın Türkiyedeki büyük oğullarının yaz tatilini' geçirmek için gittiği Almanyada, evinde değil de bir pansiyonda kaldığını öğrenince şahit olduk. Ev dar olduğu için ve çocuğa daha kolaylıkla lisan öğrenme fırsatı verme amacı ile onu bir tanıdıklarının evine, pansiyoner olarak vermişlerdi. Avrupada birçok aile, çocuklarım tatillerde gezmek, ayni zamanda lisan öğrenmek, dünya görüşlerini artırmak için komşu memleketlerde başka ailelerin yanına gönderiyorlardı. Tabii bu ancak, çocuktan bu şekilde evlerinde misafir edip bütçelerini doğrultmak istiyen orta halli, mazbut ailelerin mevcudiyeti gayesinde mümkün olan birşeydi. Bazen de aileler çocuklarını bir mevsim için değiş tokuş ediyorlar, böylece çocuklar bir yol parası ve normal harçlıkları ile yeni bir memleket görüyor, tatil yapıyorlardı. Tatile ihtiyacı olan anne ve babama da bir süre, çocuklardan uzak dinlenmeleri aileye tanılan çok faydalı bir kolaylık oluyordu.

Para eden İcat

Özellikle Birinci Dünya Harbinde, kadının dış hayata atılması ile büyük bir kriz geçiren "ev kadınlı"ğı nihayet temeline oturmuş fakat bir hay fi değişikliğe uğramış görünüyordu. Bu değişikliği yapan yeni bir zihniyet re bu zihniyete yardımcı bir toplum tutumu gittiğimiz her yerde gözümüze çarptı: Ev işlerini küçümsemek, onlardan vazgeçmek mümkün değildi ama kadını dört duvarına hapsetmek, onu yalnız ev işlerine mahkûm etmek de artık mümkün değildi. Şu halde işleri kolaylaştırmak, ailenin bütün üyeterine bu işlere yardımcı yapabilmek, kadını evin organizatörü olarak kabul ederek, onun evinde çocukların gelişmesini sağlayacak bir sıcak ve yumuşa katmosfer yaratmasını, günün beş saatini mutfakta geçirmesine tercih ederek ve onun dışarda çalışma, sosyal faaliyetlere katılma hakkım tanıyarak yeni tipte bir ev kadın yaratmak gerekiyordu. Çocukların okul dışı eğitimine yardımcı olan okulları kurslar, tatillerde onları, bir süre, aileden uzak oyalayan seyahat imkânları ailenin ve ev kadınının hiç şüphe yok ki, 1 numaralı yardımcısı idi. Başka bir yardımcı da ev işlerine getirilen kolaylıktı: Birgün Londrada şık bir mağazanın tuvalet malzemesi satan kısmında bir şirketin yaptığı makyaj

Avrupada pek moda olan rahat bir ev
Rahatlığı sadeliğinde

gösterisine tesadüf etmiştim. Genç bir kadının birkaç dakika içinde, başka bir yüzle meydana çıktığını gördük. Bu gösteriyi bir miktar kadın izliyordu. Bir başka gün bir büyük Supermarket'te kadınların birbirlerini çiğnercesine birşeyi görmeye çalıştıklarına, şahit oldum. Şirin bir satıcı kız yağlı boyalı bir tahtayı temizliyordu. Önünde sabunlu bir su vardı ama bu köpürmeyen ve durulanmak istemiyen, iz bırakmıyan bir sabundu, Genç kıçın etrafını saran ev kadınlarını görünce bir satıcının bana söylemiş olduğu bir sözü hatırladım. Bana:

"— Dünyada en çok para eden icatlar ev işlerini kolaylaştıranlardır" demişti. Meselâ patatesi dilimlemek için bize hemen her iki üç ayda bir yeni bir âlet gelir, kadınlar bunun bir yenisini denemeye meraklıdırlar. Köpürmeyen sabunlar yeni bir icat değildi ama tabiî iyinin iyisini bulmak mümkündü. Çamaşır makineleri ve diğer ev âletleri artık, binbir teferruatla zengineştirilmişti, Makinenin yalnız kuvveti değil hafif olması, az yer işgal etmesi, şık olması da bahis konusu. Beş kişinin bulaşığım birkaç dakika içinde temizleyen bir küçücük fransız bulaşık makinesi kova gibi elle kaldırılıyor ve istenilen yere konuyor. Mutfak için değişik Aletler yanında birkaç ödev gören ev eşyaları, boyları alçalan ve yükselen, her işi gören, ayni zamanda tabure vazifesi yapabilen irili ufaklı masalar gerçekten ilgi çekici. Sanki bütün ticaret müesseseleri ailenin ve ev kadınının hayatını kolaylaştırmak için çalışıyor.

Renkli hayata

Âlmanyada gezdiğimiz rengârenk her türlü konforu olan güzel çadırlar ailenin yaz tatilini ekonomik bir şekilde geçirmesine yardımcı olacak başka çekici bir kolaylıktı. Bizim gibi birçok aileler bu çadırları, güzel ve renkli hayâller kurarak geziyorlardı. Çetin çalışma aylarından sonra bir, göl kenarında veya deniz kıyısındaki kampingte, böyle bir çadırda insan gerçekten mutlu, olabilir. Çadırların kenarları böceklerin içeriye girmesine mâni olacak şekilde yapılmış, her teferruat düşünülmüş. Çeşitli konserveler, küçük bir buz dolabı, meyve suları kampingte mutfak işini kadının sırtından alacak, açık hava ızgara mangalı ise, erkeğe değişik bir iş olarak, ahçılık meziyetlerini denemek hususunda bir fırsat verecekti. çünkü bu Amerikadan Avrupaya geçmekte olan bir moda: erkekler pikniklerde et kızartarak dinleniyorlar.

Aile kendi hayatını yaşıyor, küçük makinesi ile kendi hayatının filmini çekiyor ve kış geceleri bu güzel hatıralarım seyretmeğe hazırlanıyor. Bütün bunlar ailenin üyelerini bir çadır almak, film çekmek, daha iyi hayat şartarı sağlamak amaçları etrafında topluyor.

Avrupada bir Süper-Market

"Ne ararsan bulunur derde devadan gayri"

..Ve doğum kontrolü

Londrada birçok eczanelerde doğum kontrolü haplarının satıldığına dair ilânlar gördüm. Doğum kontrolü ailenin ruh sağlığı bakımından, belki ona en az ihtiyaç hissedilmesi gereken bir yerde. Avrupada bîr hayli benimsenmiş görünüyor. Yalnız burada doğum kontrolü ekonomik sebebe dayanan nüfus politikası yüzünden değil de daha çok ailenin, kadının huzuru bakımından, istenmiyen çocuğun mutlu ve yararlı insan olamıyacağı prensibine dayanarak ele alınmaktadır. Ailenin istiyerek ve istediği zaman, aile durumu müsaade ettiği zaman çocuk sahibi olması da aileye tanılan bir başka hak ve kolaylıktır.

Milli Petrol Sanayiimizde
En Yüksek Dünya
Standartlarına göre
yapılan
(H. Oc.) Benzin
(WW) Kerosinel Gazyağı
(Diesel 53-57) Motorin
ve
Madeni Yağlar
TPAO
Türkiye Petrolleri A. O.
ve
Petrol Ofisi
Akaryakıt Satış İstasyonlarında
satışa arz edilmiştir.

Tüli'den haberler

Meşhur İngiliz piyanisti Peter Katin geçtiğimiz hafta içinde tatil yapmak üzere Ankaraya geldi. Her yere gayet basit spor kıyafetlerle giden bu aksak sanatkâr gittiği muhitlerde etrafın ilgisini çekti. Katin burada kaldığı müddetin iki gecesini Kenan Kutucuoğlunun, iki gecesini de Selçuk Sunun evinde, geçirdi. Buradaki dostları bir gece kendisini Golf Kulüpte yemeğe götürdüler, bir akşam da Zeki Müreni dinlemek -galiba daha ziyade seyretmek demek daha doğru olacak - için Gençlik parkına gitti ve pek beğendiğini söyledi.

Bu haftanın en çok gezen ve her gece en değişik yerleri seçen ailesi Sağlık Bakanlığı müşavirlerinden Dr. Gazanfer Bingöl ve eşi Selçuk Bingöl ve oğulları Mert ve Baturdu. Haftanın her gecesi bu aileyi bir başka yerde görmek, mümkün oluyordu. Kıbrıs hadiselerinin en meraklı gecelerinden birinde Dr. Bingöl, ailesinin hatırını kıramamış Çankayadaki çay bahçesine gelmişler fakat kulağına dayadığı transistorlu radyosunu bir an bırakmamış devamlı olarak muhtelif radyolardan haberler dinlemişti. Ertesi akşam radyonun yerine koltuğunu altına bir yastık alması icap ediyordu genç uzmanın, zira Tandoğan Meydanındaki bu sıcaklarda pek rağbet gören açık hava sinemasının tahta sıraları biraz rahatsızdı. Eşi Selçuk Bingölün rahatı için evden yastık taşımak gerekmişti. Fakat sinema idaresi o geceden itibaren fiatların bir liraya çıkarılıp bundan sonra her tarafın minderli olacağım ilân etmesi üzerine artık bu tedbire hacet kalmadı. Ondan sonraki gece ise aynı aile 19 Mayıs Stadyumundaki Orfei sirkinin öndeki localardan birinde oturup gösterileri ilgi ile izliyorlardı. Nihayet bu kadar gezme artık kâfi geldi, Dr. Bingöl bu hafta başında vazife ile bir kaç gün kalmak üzere Vana hareket etti.

Kokteyl —Eski Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı ve yeni Bonn Büyük Elçisi Ziya Müezzinoğlu Almanyaya gidişi münasebetiyle Ankara Golf Kulübünde Başkentti dostlarına bir veda kokteyli verdi, Müezzinoğlunu sevenlerin pek «ok olduğu davete gelenlerin sayısından da belli olan kokteylde, özellikle Bayan Müezzinoğlunun zarif hostesliği dikkati çekiyordu.

Ulusta eski Büyük Millet Meclisi binasına doğru çıkarken sağdaki büyük ve meşhur otelin kırmızı ışıklarla yazılan ismim görenler birden irkildiler "Hotel A. P." yoksa bu oteli büyük partilerden biri mi almıştı? Yaklaşınca bunun bir elektrik azizliği olduğu ve otel idarecilerinin de her halde farkına varmamış olduğu anlaşıldı. Ankara kelimesinin yalnız son harfi ile Palas kelimesinin yalnız, ilk harfi yanık kalmış diğerleri sönmüştü.

Nevin ve Baha Bursalı Avrupa seyahatinden dönmüşler. Şimdi İstanbul Fenerbahçedeki Belvü otelüıde kalıyorlar. Eski Kadıköylüler Belvüyü unutamazlar

Ankara hâlâ her zamanki halkım bu lamadı. Akşam üzerleri daha ziyade gençlik, bulvar kahvelerini ve sokakları dolduruyor Zaten gündüzün en güneşli ve sıcak saatinde pastahanelerin aşağıya kadar inik lâcivet keten, perdelerinin arkasında oturabilmek için ya çok genç olmalı yahut falan gazinodaydım demeyi mühim sanardan olmalı. Fakat geceleri bu kahveler çok geç saatlere kadar hakikaten çok güzel oluyor Hem serinliyor hem eşi dostu görüyorsunuz. Pazar gecesi gene Ankarada kalmış olanların hemen hepsini oralarda görmek mümkün oluyordu. Eşi Leylâ Feyzioğlu

ve kızı Saide Çiftehavuzlarda yazlıkta oldukları için Ankarada yalnız kalan Turhan Feyzioğlu bazı dostları ile piyasa ediyordu. Eterken bir başka kayserili göze ilişti. Y. Mühendis Feyyaz Köksal ve eşi, doğrusu bu çifti yaya görünce insanın ilk hissi "Kral attan inmiş!" oluyor. Zira 7. Mühendis Köksal gençliğine rağmen mükellef otomobiline kurulduğu zaman, şoförü inip öbür taraftan kapısını açmadan katiyen arabadan inmez

Yılın annesi Lamia Fenmenin sondan bir evvelki çocuğu Y. Mühendis Sabahattin Fenmen, eşi Günseli Fenmen yazlıkta olduğu için Ankarada yalnız kalmış bir arkadaşı ile Milkaya gelmişti. Çizgili spor gömleği ile bu pek sempatik genç, pek mütevazi, hatta bir ara Milkanın meşhur değnekçisinin, sarışın gencin masasında oturduğu bile görüldü.

Aynı gece geç vakit Mahmut T. Öngören de nişanlısı ile geldi. Günün yorgunluğundan sonra ikisi de birer dondurmayı haketanişlerdi doğrusu. Başka bir masada arkadaşları ile oturan eski spikerlerden Türkân Poyrazla selâmlaştılar.

Munis Faik Ozansoy bir ara gelip dolaşıp gitti, sanatseverlerin değişmez başkanı bu yaz biraz zayıflamış ve epeyce de yanmış bermutad piposu ağzındaydı.

Sadri Aksoy ve eşi Yümniye Aksoy kızları burada olmadığı için geceleri yalnızca geziyorlar. Şinasi Osma ve eşi Hülya pastahanesinde bazı dostları ile politik sohbetlere dalmışlar etrafı görecek halleri yoktu. Ayni pastahanenin en ön masalarından birinde Tunus Elçiliği Maslahatgüzarı Fehameddin Arvay ye İstanbuldan yeni dönmüş eşi oturuyorlardı. Bayan Arvay epeyce yanmış, açık san saçları ve lâcivert elbisesi ile teni güzel bir armoni yapıyordu.

otelcilik Okulundaki işinden istifa eden Yeta Çomo yakında evleniyormuş. Damat da taze dullardan.

Gençlik parkı da akşamları çok kalabalık oluyor. Muhtelif gazinoları dolduran halktan başka, tiyatro merak lıları da epeyce eğlenceli saatler geçirme imkânı buluyorlar Bir büyük kısım halk da serinlemek ve oturup bir çay içmek dinlenmek maksadı ile etraftaki çayhanelere geliyorlar. Fakat Ankaranın sayın Belediye Başkam veya emredeceği ilgililer alâkadar olmazlarsa her taraftan başka bir hava çalan reklâm hoparlörleri yüzünden sinirleri harap olan vatandaşlar kışa sakin çıkamıyacaklar. Zaten her gazinodan ayrı bir ses duyuluyor.

Tetiko şirketi de yazıhanelerini Ulustan Yenişehire taşıdı. Mithatpaşa caddesinde Türk-Amerikan Derneği bitişiğinde yeni biten büyük binanın bir katını tutan şirketin müdürü Enis Tokcan Pazar günü bazı eşyaları bizzat taşıyordu. Ayni apartımanın bir başka dairesine taşman mal sahiplerinden Zekâi Dormenin, Olgunlaşmanın güzel mankeni olan, kızı Ülkü Dormen de elbiselerini ve şahsî eşyalarını kendisi tâşıyordu.

*

İngiliz Kültür Heyeti Shakespeare'in 400 ölüm yıldönümü dolayısıyla Oxford üniversitesi öğrencilerinin temsil ettiği "A winters tale - Bir kış masalı" isimli eseri Ankara Üçüncü Tiyatroda bir defaya mahsus olmak üzere Pazar gecesi gösterdiler. Salon tamamen doluydu. İngiliz Büyük Elçisi Sir Dennis Allen kapıda misafirleri bizzat karşılıyordu. Pek çok alkışlanan eseri hemen hemen Ankaradakl bütün amerikalı ve ingilizlerden maada. Kolej öğretmenlerinin hepsi, uzmanlar. Amerikan Yardım Kurulu mensupları ve orada çalışan türk sekreter hanımlar ilgi ile takip ediyorlardı. Belediye Başkanı Halil Sezai Erkut ve eşi de şeref misafirlerindendi- Seyirciler arasında bir çok aşina sima göze çarpıyordu : Alageyik Lostar, Nilüfer Sağtür vesair *iyi* İngilizce bilenlerle arada sadece temaşa zevki için gelen daha az lisan bilenler.

●

Haftanın ortasında Çarşamba akşamı gazeteciler, Bakanları bir masa etrafında görmek fırsatım elde ettiler. Son Baskı Gazetesi ile Türkiye Gazeteciler Sendikası arasında imzalanan Toplu Sözleşme münasebetiyle gazete sahibi İzzettin Turanlı gazetecilere ve Bakanlara Kulüp 47 de bir yemek verdi. Bakanların masasının iki başını iki genç Bakan -Al! İhsan Göğüs ve Bülent Ecevit- doldurmakta idi. Davete icabet eden diğer Bakanlar viskilerini gazetecilerin şerefine bol bol kaldırdılar.

●

Hariciyeden Bedti Karaburçak ve Vecdi Türel Pazar akşamı Jet otobüsü ile Ankaraya döndüler. Bîr de hariciyecilerimiz memleket içinde gezmiyor derler!

Yeni senatörlerden Mustafa Deliveli Yeniköyde "Huzur restoranda iki hanımla görülmüş, biri sarışın biri esmer

Tabii senatörlerden Ahmet Yıldız eşi ve çocukları Erdekte havacıların kampında tatillerini geçiriyorlar.

TİYATRO

istanbul

9. Kültür Festivali

Geçen hafta kapanan 9. Uluslararası Kültür Festivali, yıldan yıla gelişerek yaz aylarının en önemli sanat hareteki halini almıştır. Bu Festivalin önemini artıran dünya gençliğinin bir çeşit sanat forumunu meydana getir mesi, çeşitli kollarda, çeşitli uluslara alt gençlik topluluklarının müzik ve sahne faaliyetini, kaliteli örnekler halinde sunmasıdır. Bu yıl Festivale 15 ulusu temsil eden 24 grup katılmış, temsillerle gösteriler, tahminlerin üstünde geniş ilgi uyandırmış, hemen hepsi kalabalık, seyirci toplulukları önünde verilmiştir.

Kültür Festivalinin gördüğü ilgiyi belirtmiş olmak için İngilterenin 3, 1-talyaiun 2, İsveçin 2, Almanyanın 2, İsviçre, Belçika, Hollanda, Fransa, Nor veç, Lübnan, İsrail, Yugoslavya. Amerika ve Rusyanın 1 er, Türkiyenin de 5 gurupla programa katılmış olduğunu söylemek yetecektlr. Bu guruplardan 14 ti, tiyatro, 5 i orkestra ve koro, 5 i de folklor gösterileri sunmuşlardır.

Tiyatro temsilleriyle konserler Şehir Tiyatrosunun komedi bölümü olan Yeni Tiyatroda. Folklor gösterileri Açıkhava Tiyatrosunda, ayrıca Oxford'lu Exeter Koleji gençlerinin verdikleri Shakespeare'in "Kış Masalı" da Rumeli Hisarında yer almıştır.

Bu temsil ve gösterilerin açık havada verilenleri zevkle seyredilmişse de kapalı salonda verilen tiyatro temsilleri ile konserler, bunaltıcı Ağustos sıcakları yüzünden güçlükle takibedilmiş ve kolayca tahmin edileceği gibi. sanat uğruna seyirciler de bir havli ter dökmüşlerdir. Bunu gözönünde tutarak Festival idarecilerinin daha doğrusu T.M.T.F. nunun, Festival tarihini daha elverişli bir mevsime alması, buna imkân bulamadığı takdirde tiyatro temsilleri ile konserlerin de açıkhavada verilebilmesi için bir çare arayıp bulması pek yerinde olacaktır.

Acı bir talihsizlik

9. Kültür Festivalinin acı talihsizliği, Festivalin açıldığı gece başkanını kaybetmesi olmuştur. TMTF Festival Komitesi Başkanlığına bu yıl Duygu Yazmanı getirmişti. Duygu Yazman 22 yaşında, üç yabancı dili anadili gibi konuşan, güzel canlı, hareketli, pırıl pırıl zekâ dolu bir gençkız, bir felsefe öğrencisiydi. B B.C. nin televizyon muhabiri Kıbrıs ile ilgili "Sokaktaki adam" röportajını yaparken kendisine tercümanlık eden Duygu Yazmana hayran olmuş, "Türkiyenin en güzel ve

Oyun : "Coriolanus".
Yazan : William Shakespeare.
Çeviren : İstanbul Edebiyat Fakültesi İngiliz Filolojisi Semineri
Tiyatro : İstanbul Şehir Tiyatrosu (Rumeli Hisarı'nda).
Sahneye koyan : Tunç Yalman.
Kostümler: **Bülent** Erbaşar.

Konu : 400. doğum yıldönümü kutlanmakta olan ünlü Şairin sosyal ve politik dramı: İdare edenlerle edilenler arasında, iktidarın kötüye kullanılmasından doğan ezeli çatışmalar,

Oynıyanlar : Hüseyin Kemal Gürmen (Menenius), Doğan Bavli (Coriolanus), Rıza Tüzün (Scintius), Zihni, Rona (Brutus), Toron Karacaoğlu (Aufidius), Şükriye Atav (Volumnia), Nedret Güvenç (Virgüla), Romalı Senatörler, Vatandaşlar, Volsyalı Senatörler, Vatandaşlar v.s.

Beğendiğin : Şehir Tiyatrosunun 50, yıldönümü münasebetiyle, Rumeli Hisarında, yeni kostümler ve yeni bir mizansen İçinde sahneye konulan oyunda bellibaşlı rollerin yeni -ve çok daha uygun- sanatçılara verilmiş, bundan da oyunun çok şey kazanmış olması. Özellikle eski temsillerde belirmiyen önemli bir noktanın, halkın soylu idarecilere kendini ezdirmemek için giriştiği mücadelenin belirmesi, böylece yalnız Cariolanus'la ondan yana olanları ön plânda tutan eski dengesizliğin giderilmesi.

Yeni rol sahiplerinden Menenlus'ta Hüseyin Kemal Gürmenin çok canlı, renkli ve sevimli kompozisyonu, Aufidius'ta Toron Karacaoğlunun diri, ateşli oyunu: Nedret Güvencin, Virgilia'yı bir taş bebek olmaktan kurtaran zarif ve ifadeli yorumu. Halkı Coriolanus'a karşı ayaklandıran iki milletvekilinde Rıza Tüzünle Zihni Ronanın (bu sonuncusu rolüne gereksiz bir "Mephisto'luk katmış olmakla beraber) hiç eskimeyen bir politika taktiğini iyi belirten oyunları. Doğan Bavlinin Coriolanus'ta Şükriye Atavın da Volumnia'da, şimdi daha iyi beliren başarılar. Son olarak Tunç Yalmanın - hocasının süpervizyonundan geçtiği anlatılan- sahne düzeni özellikle kalabalık sahnelere vermeği başardığı etkili ve oldukça heybetli ifade.

Beğenemediğim : En eski, hatta ilk tiyatromuzun 50. yıldönümü gecesinde bu tiyatroyu vaktiyle kuranın kendisi olduğunu unutmuş görünen Belediyenin ağzını açıp iki laf etmemesi ve elli yıldır bu sanat ocağını ayakta tutmuş olanlara. İstanbulluların önünde, onlar adına, teşekküre bile lüzum görmemiş olması.

Lütfi **AY**

Rumeli Hisarında "Coriolanus"
Shakespeare selam

akıllı kızı"nı B.B.C. televizyonunda İngiliz seyircileriyle dinleyicilerine de tanıtmaktan kendini alamamış ve asıl tercümanıyla yaptığı röportaj büyük İlgi toplamıştı.

Duygu Yazman Festivalin bu yıl her zamankinden daha parlak, daha başarılı olması için aylardanberi geceyi gündüze katarak çalışmış, gerçekten de beni çeşitli ve kaliteli grupların Festivale katılmalarını, hem de temsil ve gösterilerin, mevcut şartlar için de, en iyi şekilde gerçekleşmesini sağlamıştı : birkaç dilde güzel bir Festival broşürü hazırlanmış, her grup için - gene türkçe ve yabancı dillerde - bir örnek programlar bastırılmışı Festival Milli Eğitim Bakanının, İstanbul Valisinin konuşmalarıyla açılmış, o gece Duygu Yazman da konuşmuştu. Onun bu konudaki düşüncelerini zaten herkes biliyordu. Festival broşüründeki önyazısında bu düşüncelerini özetlemişti:

"Yarını belli olmayan bu dünya dü--eninden tedirgin olan gençlere bu kaygularını unutturabilecek tek yolun sanat olduğuna inanıyor, birlikte yaşamanın, birbirini sevmenin temellerini sanatta arıyoruz. Çeşitli ülkelerden gelen genç aydınların sanat kanalıyla tanışıp anlaşmaları, aynı düşünceleri paylaşmaları, emin ve barışçı bir dünya için en büyük eminattır."

İşin acı ve hazin tarafı, bu düşüncelerle Festivali hazırlayan ve açılış gecesi bütün bakışları kendine çeken akıllı Türk kızının, ayni gece, bir trafik kazasında ve henüz 22 yaşındahayata gözlerini kapamış olmasıdır. Duygu Yazman o gecenin mutlu yorgunluğunu hayatını birleştirmeğe karar verdiği erkekle gidermek istemiş, geç vakit onun kullandığı arabayla evine dönerken feci bir kazaya kurban gitmiştir.

"Türkiyenin en güzel ve akıllı kınana nazar değmişti!

Festival devam ediyor..;

Genç, güzel, ülkücü başkanı, bir gece içinde yok olup gitmişti, ama Festival devam etti. Hem de gene Duygu Yazmanın başkanlığı altında. Onu çok seven arkadaşları yerine yeni bir başkan seçmeği akıllarına bile getirmek istemişlerdi.

Devam eden Festivalde ,bu yıl çok ilgi çekici eserler oyunlar, gösteriler ve denemeler sunuldu Bunların en önemlileri şunlar olmuştur: Oxford'dan gelen 650 yıllık Exeter College oyuncularının oynadıkları Shakespeare' in "Kış Masalı"; Norveç "Vorkstedet" Tiyatrosunun oynadığı -eski Sümer-Babil destanından oyunlaştırılmış - "Gilgameş"; Nancy Üniversitesi Tiyatrosunun Fransada festival Birinciliği kazanan ve geniş yankılar uyandıran, Blaise Cendrars'ın "Mavi Gözlüklü Adam" adlı, müzik, dans ve tiyatro karışımı, "topyekûn tiyatro" denemesi; Gençlik Tiyatrosuna son Erlangen Festivalinde dördüncülük kazandıran Sermet Çağanın "Ayak, bacak fabrikası" adlı oyunu; Parma Üniversitesi Tiyatrosunun Beckett'den oynadığı "Sonu" ve Venedikli "Ca Foscari" topluluğunun Carlo Gozzi'den sunduğu "Mavi Kuş".

Başarılı oyunlar

Bütünüyle ele alındığı zaman 9. Uluslararası Kültür Festivali için başarılı olmuştur, hükmünü vermek gerçeği belirtmek olacaktır. Bu sonucun alınmasında en önemli faktör Festivale katılan grupların üstün seviyeli gençlik teşekküllerinden seçilmesi olmuştur.

Üzerlerinde durmamızı gerektiren grupların başında İstanbul seyircisine ve aydın gençlere, Rumeli Hisarında, profesyonel topluluklardan birçoğunun erişemiyeceği mükemmellikte bir Shakespeare temsili sunmuş olan Exeter College oyuncuları topluluğu geliyor. Bu topluluğun verdiği «Kış Masalı" temsili, gerek sahneye koyuş, gerek icra bakımından o derece başarılı olmuştur ki ingiliz dostlarımız bu başarılı temsili Ankaraya da getirmek ve başkent tiyatroseverleriyle gençliğine de göstermek istemişlerdir. Geçen hafta Üçüncü Tiyatroda tekrarlanan "Kış Masallının Ankarada uyandırdığı çok müspet ilgi bu başarının bir delilidir.

Festivalin sanat değeri bakımından, ilgi çekici gösterilerinden biri de Nancy Üniversitesi Tiyatrosunun Blaise Cendrars'dan sunduğu "Mavi Gözlüklü Adam" temsili olmuştur. Fransız gençleri şairin "Sibirya treninin ve Fransalı küçük Jeanne'ın öyküsü'ne Rimbaud'dan Lorca'ya ve Prevert'e kadar birçok şairlerin şiirlerinden kattıkları parçalarla, müzik, dans ve oyun karışımı, bir "destan-oyun" meydana getirmişler ve bunu, Fransada son zamanlarda yeni bir akım halinde beliren, "Theâtre total" anlayışının bir yeni -ve başarılı- örneği olarak sahneye koymuşlardır. Temsilin en ilgi çeken tarafı bu üç unsurla yaratılan eserde şiire müziğe ve dansa çok ahenkli bir sentez içinde verilmiş olan yenilikçi ifadedir.

Türk sanat grupları içinde, tiyatro bakımından, ilginç bir olay da Gençlik Tiyatrosunun oynadığı, Sermet Çağanın "Ayak, bacak fabrikası" olmuş tur. Epik yönü ve hiciv gücüyle "Kral Ubü"nün, '"Aslan Asker'in etkileri yer yer duyulan bu sosyal ve politik satirde genç yazar - bu ilk oyun denemesidir- geri bir toplumun tablosunu çizmekte ve bazı acı gerçeklerimizi hatırlatan paralleler çizmektedir. Oyunun başlıca kusuru metne eklenen ve temsile büyük bir şey kazandırmadığı halde ilgiyi dağıtan film parçalandır. Eser bu lüzumsuz tiyatro dışı eklemelerden kurtarıldığı, usta bir reji ile de yeniden sahneye konulduğu takdirde profesyonel alanda güzel bir başarı haline gelebilir, değeri de o zaman daha iyi ortaya çıkabilir.

"Gilgameş" ve İtalyanlar

Festivalin ilgiyle seyredilen oyunlarından biri de Norveçli gençlerin büyük bir sadelik içinde sahneye koyup oynadıkları "Gilgameş'» olmuştur. Orhan Asenanın efsaneye yeni bir şekil ve düzen veren "Tanrılar ve İnsanlar" piyesinin tersine, Norveçli Per Seyersted'in oyunu binlerce yıllık destanı adım adım izliyor, ama sekiz kişilik bir Koro ile hem efsanenin bellibaşlı kişilerini, hem de çok ahenkli ve etkili bir Koro'yu birleştirerek canlandırmak gibi orijinal bir nitelik taşıyor.

Festivalde en gözalıcı oyunlarından birini de. yan profesyonel bir topluluk olan Ca Foscarı oyuncuları sunmuşlardır. Kültür Festivalinde sıkışık görmek fırsatını bulduğumuz Venedikli gençler Carlo Gozzinin "Mavi Kuşkunu gitirmişlerdi bu sefer. Ünlü şairin ünlü oyunu Commedia dell' Artenin başarılı temsilcilerinde, fantastik havasını geleneksel İtalyan Kodemisinin bellibaşlı unsurlan içinde kaybetmeyen, güçlü bir oyuna kavuşmuştu.

Ca Foscari topluluğunun ovun tarzı kadar sahne ve kostüm düzeni de geleneksel İtalyan komedileri oynamak isteyen topluluklarımız için dikkatle izlenecek ve faydalanılacak bir örnek niteliğindeydi.

Parma Üniversitesi Tiyatrosunun , oynadığı "Sonu" - "Fin de Piritle" - da italyan gençlerinin uyumsuz tiyatroya duydukları ilgiyi açıklıyordu.

Ekim mevsimine hazırlık

3 Ekim tarihine kadar tasarruflarınızı İş Bankasına yatırınız. Yılın üçüncü çekilişinde İş Bankası, başta 10 Apartman Dairesi, 100.000, 25.000, 5.000 liralar olmak üzere çeşitli, zengin ikramiyeler dağıtıyor.

Çekiliş: 30 Aralık

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Paranızın... istikbalinizin emniyeti

Frank Sinatra ve Angie Dicikinson "Soyguncular"da

Eski usta sinemaya dönüyor

Filmcilik

listeye devam

Geçen hafta bu sütunlarda başlanılan listeye bu hafta da dönüşlerle devam ediyoruz. Dönüşün başında Hollywood'lu sinemacı kuşağının en eskilerinden Lewis Milestone ve **filmi** "Ocean's Eleven -Soyguncular"ı yer **alıyor.** Son olarak "Bork Chop Hill- Mücadele Tepesi"nde namuslu bir savaş filmiyle seyirci karşısına çıkan usta Milestone, bir 59 yılı ürünü olan "Soyguncular"ında hikâyesini, kendine öz, ağır başlı ve klâsik sinema ölçüleri içinde anlatmakta, sevenleri hiç de düş kırıklığına uğratmamaktadır. Milestone'un bu filmde başrolleri paylaşanlar, Frank Sinatra, Dean Martin, Sammy Davis Jr., Peter Lawford ve Angie Dickinson gibi çeşit çeşit kaabiliyettiler ve kabiliyetsizlerdir.

Milestone'dan sonraki yorgun dönüşçü Orson Welles'tir. Hollywood'a kafası kızıp allahaısmarladık bile demeden çekip Avrupaya giden ve en Kötü italyan spectacle'larında oyuncu olarak sürünen sinemanın bu "dahi çocuk"u, bir ara adı çevresinde kopan gürültülerden yararlanmak amacı güden Hollywood'un çağrısına dayanamamış ve dönmüştü. "Touch of Evli- Bitmeyen Balayı", bu dönüşün ürünüdür. Whit Masterson'un aptalca bir romanı olan "Badge of Evil»'e dayanan "Bitmeyen Balayı"nın, Orson Wel**les,** rejisörü olduğu kadar senaryocusudur da. Charles Heston, Janet Leigh, - Akim Tamiroffun yanı sıra baş **rol**lerden birini de yüklenmektedir.

"Best-seller"lere, **yani** çok satılıp çok okunan romanlara karşı oldum bittim zayıf olan Hollywood sineması, Konak'çıların listesine bu defa da Robert Mulligan'ın oyuncusu Gregory Peck'e Oscar armağanını kazandırdığı "To kill a Mockingbird - Uğursuz Kuş"la girmiş bulunuyor. Gerçi sinema kuşağı içersinde dengesizliği bir yana bırakılırsa ilgi çekici bir rejisör kişiliği her filminde sürdürmüş olan Robert Mulllgan savaşçı ve direnici avukatı Gregory Peck'in kişiliğinde Hollywood sineması için bayii cesur bir çıkışa sahiptir.

Bu tür gözüpekliğe "The Chapman Report - Şehvetli Kadınlar"da **"Gypay-**

At ve Üsküdar Problemi

Tarık D. KAKINÇ

Türkiye, 14. Berlin film festivaline, biri resmi - "Nemrut Dağı Tanrıları"- öbürü gayriresmî - "Susuz Yaz" - iki filmle katılmaktadır. Birincisi, kısa metrajlı dokümanter - belge - filmlerde, diğeri de uzun ve konulu filmler bölümünde yarışmakta ve şans denemektedir. Kazanırlar veya elleri boş dönerler, işin o yanı ayrı bir tartışma konusudur. Ortada olan gerçek şudur: Türkiye, uluslararası bir yarışmaya girmiş ve festival sarayı direklerine kendi bayrağım çektirmiştir. Berlin, festival süresi boyunca, iyi-kötü bütün dünyanın sinema yoluyla ilgisini üzerinde toplamaktadır. Yarışmaya katılan bütün ulusların Bonn büyük elçileri - yâni Almanyadaki temsilcileri tanıtmacılarıyla birlikte, oniki gün süre ile Berlinde karargâh kurmuşlardır. Elçilere ve tanıtmacılara, Berlindeki konsolosluklar da katılmışlar, böylece çalışma güçlerini arttırarak ulusalının adlarını daha bir başarıyla yaymanın üstesinden gelmişlerdir.

Elçiler, yalnızca filmlerinin gösterilerinde ve şereflerine verilen toplantılarda hazır bulunmuşlar ve sonra da Bonn'daki görevleri başına dönmüşlerdir. Ama yerlerine mutlaka temsil edicileri bırakmışlardır. Bunlar, tanıtmacılarla Berlindeki konsolosluklarıdır. Oniki gün süren festival boyunca, tanıtmacılar ve konsolosluk ilgilieri, - doayısıyla kendi ulusları ile kendi ülkelerinin - dikkati çekmesi uğrunda bütün çabalarını harcamışlardır, harcayacaklardır da. Çünkü bu, onların temsil görevini arasındadır.

Gayriresmî olarak katılan "Susuz Yaz"ı bir yana koyunuz; bir "Nemrut Dağı Tanrıları" 14. Berlin film festivalinde Türkiyeyi temsil etmeye gelmiştir, dalgalanan bayrak ona aittir, Neyazık ki filmin iki gösterilişinde - bırakınız Bonn elçimizi, onun belki de Berlin festivalinden ve Türtüyenin bu festivale katılıdığından haberi bile yoktur- ne bir tanıtmacımız ve ne de festival sarayına iki adım mesafedeki Berlin konsolosumuz gelip hazır bulunmuşlardır. Buna karşılık, bir avuç türk işçisi, iki sinemaya da gelmişler, kendi ceplerinden devşirdikleri bir kaç markla yapımcıya bir küçük çiçek buketi sunmuşlardır.

Berlinli türk ilgilileri, temsilciliği herhalde pasaportlara bir damga vurmak ve bunun ötesinde herhangi bir şeye bulaşmamak sayıyorlarsa, bu elbette ki yanlıştır ve başka ulusların konsolosluklarına bakarak, bizim konsolos ve konsolosluk ilgililerimizin öğrenecekleri çok şey vardır. Bu öğrenim süresi içinde de, başka ulusların atı alıp Üsktidarı her zaman geçmesi normal karşılanmalıdır.

Striptiz Yıldız"ında ve "Days, of wine and Roses - Şarap ve Gül"de de rastlayacağız.

Bu, Hollywood sineması için bir çeşit değişme ve yenileşme çabası mı demektir? Mümkündür. Çünkü Hollywood sineması, bir yandan seyircisini elinden çekip alan televizyona - iç ve dış pazarda- ve hepsinin üstünde bir gerçekçilik türküsü tutturarak kendirinin fabrikatörlüğünü yaptığı rüyalar dünyasının -yani gerçek dışının— ürünlerini ve ticarî değerlerini bir anda sıfıra indiren Avrupa sineması da vurucu gücün önemlilerindendir. Hollywood, eski ticarî itibarını kazanmak için yenileşmeye, hiç olmazsa rakip ülkelerin sinemalarına benzemeye zorunludur. Son yıllarda Amerikan yardımı kanalıyla zorlama olarak film sokuşturulması da mümkün olmadığına göre, Hollywood için bundan başka kurtuluş yolu yoktu.

Denemeler şimdilik kaydıyla olumluca görülmektedir. Ama bu ne kadar sürecektir? Bu gidişin tersi bir oluşta Hollywood, ilk ağızda gürültüyle çöküp yıkılacağı için, bir yerden sonra nasıl olsa bu yeni yolda yürüyecek ve bunu sürdürecektir.

Yeni yolun yeni çabalama ürünlerini Konakçıların listelerindeki Hollywood filmlerinden de görüp anlayacağız.

(Basın: A — 1356 — 1142)